

Ex Bibliotheca
PHILIPPI HENRICI BOECLERI
Medicinæ Doctoris et Professoris
Argentinensis.

DE FORMANDIS MEDICINÆ STUDIIS ET SCHOLA MEDICA CONSTITUENDA

ENCHYRIDION SELECTVM,

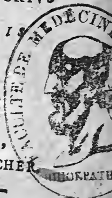
QUO CLARISSIMORUM ALIQUOT PHILOSOPHORUM ET Medicorum, Hier. Mercurialis, Jacobi Sylvij, Honor. Castellani, Placotomi & Alberti VVimpinæi Methodi & Epigraphæ continentur.

E SCHENCKIANA BIBLIOTHECA eruit & conjunxit

JOAN. GEORG. SCHENCKIVS à Grafenberg Philiater

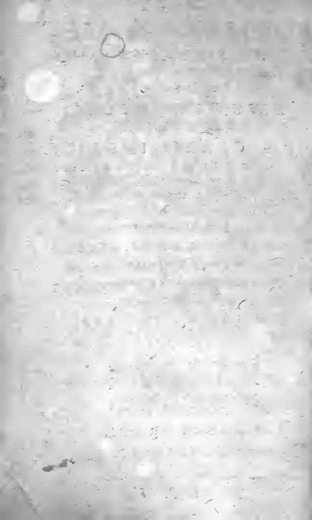
HAGENAVIENSIS Poliater.

ARGENTORATI,
Excudebat CONRADVS SCHER

M. DC. VII.

ILLVSTRISSIMÆ

PRINCIPI AC DOMINÆ

DOMINÆ

ANNÆ CATHARINÆ

DUCISSÆ

AVGVSTISSIMÆ;

SERENISSIMI

ILLVSTRISSIMI ATQ.

PRINCIPIS,

FERDINANDI, ARCHIDVCIS

AUSTRIÆ. &c.

SACRATISSIMAE: MEMORIÆ

CONIUGI VIDUÆ:

HEROINÆ

OMNI VIRTVTVM PIETATISQUE GENERE CULTISSIMÆ

ORNATISS;

IOAN. GEORG. SCHENCKIVS

A' GRAFENBERG, MEDICUS,

CLIENS

D. D. D.

AD EANDEM MEA PRÆSCRIPTIO.

Um Sapientißimus HEROS, *Divus* FERDINANDUS *Austriacus*, *Sacratiß. memoriæ*, ILLUSTRISSIMÆ CELSITUDINIS TUÆ (HEROINA INCLITA) *Coniunx Maritus Illustrißimus, circa annum* CHRISTI ∞ IↃ LXXV. *Archiducalis Catholicæ & Illustris* ACADEMIÆ FRIBURGENSIS *Brisiaci Montis, ab* ALBERTO *Austriaco exædificatæ, publicam solemni auctoritate* RECOGNITIONEM *suscepturus esset; & post singularum Facultatum Classes*, SACRÆ MEDICINÆ *instaurationem perinde institueret: ad id officij & muneris Clarißimum Parentem meum, mihi cum natura tum virtute amantißimum*, JOANNEM SCHENCKIUM, *Friburgensium extra Academiam Medicum, paucis nunc etiam abhinc annis sanctè intermortuum, evocavit & elegit. Qui; ut* VIR *erat ad faciendam*

ciendam propagandamq́ Medicinam natus factus, cujus nempe severßima & pertinacia Rei medicæ studia Dives BIBLIOTHECA *tot annis tot sumtibus coacervata, Et vel unicum immensi laboris* OBSERVATIONUM OPUS, *item* PANDECTARUM VOLUMEN *medicum loquitur: atq́ hoc ipsum de Illo ipso Nobilißimi quiq́ Europæ Medici Amici testantur, qui illum Heluonem librorum, honestißimo arbitror titulo, & cum paucis communi, aliquando cognominarunt. Is inquam, quod studia sua perpetuò cum utilitate publica conjuncta cuperet, hanc provinciam ingressus, præter id quod scriptis sententiam suam attulit gravißimam, privatim etiam ad fine argumentum conscribere cœpit, adeoq́ seligere* DE FORMANDIS MEDICINÆ STUDIIS & SCHOLA MEDICA *constituenda*, EPIGRAPHEN: *cui Clarißimorum Medicorum de eodem argumento sparsim exstantes et manuscr. libellos conjunxit.*

Arbitror autem in Tot Rei Medicæ Lautis DIVITIIS, *quib. omnia Artis*

illustrißima & nobilißimæ Membra exculta, propagata, retractatius interpolata, quasiq; ad nauseam recocta exstant, vix ullum desiderari vel magis necessariũ argumentum, vel rarum magis atq; invisum, quam sit hoc Ipsum. Et cum sit Rei Medicæ HORTUS, *tot pomariys, lectis coronariys, vinetis florentißimus, adeoq; ad miraculum usq; excultus: Unũ porro in tanta abundantia, qua Ars Medica tota Hydrops est prægnans, tota in toto, & in qualibet parte tota inclarescit, necessarium visum est,* COMMODUM ITINER HORTI MEDICI *sternere. Tametsi enim pulchrum est Artis Medicæ Thessala Tempe, &* ÆSCULAPI HORTUM, *Theoricè & Practicè, omnibus numeris absolutum; Si* CLAVEM *ignores, si Introitus Vestigia nescias, titubanti pede incertus oberrabis, & metus est, ne temerè fracta sepe, alieno loco quæsito ingressus, improvidè cuncta nullo discrimine facto neq; Iudiciy calculo adhibito, rusticè obambulês, atq; inde evidenti utilitate usufructuq; tam nobilißimi* VIRIDARII *priveris. Ut exem-*

plis rem comprobemus; Si quis Artis Medicæ Tyro, priusquã eam Medicinæ partẽ, quæ φυσιολογικὴ *inscribitur, attigerit, præpostero Ordine statim ad* Παθολογικὴν *vel* ὑγιεινὴν *abripiatur, certo errore impenetrabilem lapidem penetrare conabitur: In* Παθολογίᾳ *enim, qui ex intemperie vel humoribus morbi proveniunt, vix rectè cognoscet, nisi prius ex* φυσιολογίᾳ *humorũ doctrinam præbiberit. Ita, qui medicamentorũ fabricã tentabit, priusquã Morbum, Caussam,* σύμπτωμα *intellexerit, perinde successu frustrabitur. Acri post hæc Judicio opus est circa authores lectitandos, ne vulgares Classicis & probatis commentaria Canonicis regulis anteponentes, pro dactylis & amygdalis suavissimis, olentibus cœpis & alliis vel ingrato absynthio saturemur: Unde, et si Nobilia Ingenia tricis istis veluti coscutæ herbæ filis implicita, magna sæpe cum jactura detinentur: Quæ pro exemplis manifestioribus sufficiant.*

Hanc itaq; VIAM REGIAM, *tam necessariam, Artis nempe ineundæ Tyrocinia Parens meus, Philiatris gratificaturus eo tempore è Penu Bibliothecæ*

suæ locupletißimæ sparsim disjecta eruit & concorporavit: Adeoq; Illustrißimo ARCHIDUCI, FERDINANDO, *Illustrißimæ Celsit: T. Marito, Conjugi pientißimæ memoriæ per dedicationẽ dicando consecrârat. Quæ ego Filius pro debita in Paternos Cineres memoria, è multis seligens per occasionem hanc Luci publicæ indidi: Quibus propediem alia atq; alia, præsertim* BIBLIA *nostra* IATRICA, *Opus peræquè necessarium, nempe Indicẽ locupletißimum, in omnes omnium ætatũ* REI MEDICÆ *Scriptores Græcos, Latinos Priscos, Arabes, Barbaros & recentiores adjungemus. Et sicuti ex isthoc præsenti libello, philiater Tyro, Artis Medicæ ineundæ* FUNDAMENTA *&* BASES *cognoscet; Ita ex illo opere artis ejusdem præcipuos* AUCTORES *primariosq;* DUCES *quibusvis in argumẽtis eluentes, magno privatorum suorum studiorum compendio sequendos intelliget. Isthanc verò* OPELLAM, *Illustrißima* HEROINA, *per mortem* MECOENATIS *electi, nempe Illustrißimi* FERDINANDI *&c. Celsit. T. Conjugis Mariti, præ*

ti, præ alijs Celsit. T. meritissimò deberi Jure optimò sum arbitratus, partim ut paterno instituto memoriæ posthumæ facerẽ satis; partim ut Celsit: T. propensionem Clem: in Clar: Fratrẽ meum, JOHAN. *Conradum* SCHENCKIUM, *Celsit. T. Medicum proprium, literaria significatione testarer. Quam meam Nuncupationem observantissimo animo susceptam, uti Illustrissima* Celsit. *Tua, fronte serena acceptare dignetur, meq; meaq; studia commendatissima habeat, majorem in modum oro atq; obsecro.* DEUS *Ter Maximus, Summus animorum* MEDICUS *Celsit. Tuam in multos annos superstitem florentemq; servet. Scribebantur* HAGENOA, *Imperi Opido & Cameræ. 18. Cal. Octob. AN: ∞ IↃC VI.*

ILLUSTRISSIMÆ
CELSIT: T. CLIENS

IOAN. GEORG. SCHENCKIUS à Grafenberg, Philiater,
Hagenaviensis Poliater.

AD LECTOREM PHILIATRVM.

*Q*Vàm *studiū* MEDICUM *docto mediante Cothurno*
Emicat, & radios demptis conjungit in altos
Nubibus, & summo splendentia vertice pulsat
Sydera! non noctes, SOLEM *mihi dixeris unum.*
Hippocratis cineres si quis, vel fortè Galeni,
Manes pallenti sacros revocaret ab Vrna,
An non frondenti vincirent tempora lauro
Mox Medicis nostris? an non sua dogmata primùm
Iatrica censerent cæcis obducta tenebris,
Tempore nunc tandem magè splendidiora parata,
Hoc nostro Grates, quæ non præconia laudis
Diceret Hippocrates, cum tot conatibus auctos
Conspiceret Medicos, quos scripserat antè, libellos?
Siq; modis varijs Medicas reperiret ab avo
Temporis hoc nostri res mactas arte Galenus?
Quid multis? latuisse illos, quæ clarior ætas
Lumina donasset, faterentur, seq; relictas
Prorsperent volucri passu mox Mortis ad ædes.
Nec aliter. Pertinget culmina summa MEDENDI
ARS, *ut vix post hac Medico locus ullus in ulla*
Consistat, multis qui non tractatus ad unguem.
Quæ non Gesnerus, Montanus, Scaliger ingens,
Quæ non Matthiolus, Cardanus, Cordus, & ille
Vesalius, Crato tractarunt? Omnia summa
Atvia, quam primis Medicinæ cultor in annis
Ambulet, exiguis tractata est viribus, una
In reliquis neglecta diu. Quo scilicet ARTIS
Ordine qua Methodo Medicum Studiosus anhelans
Ad studium placidam possit contingere metam:
Id [illegible] omnibus. [illegible] ratia.

Nam bovibus quicunq; suis præponit aratrum;
Huic segetes steriles; Medica quicunq; ramana
Dans operam si præfert inscius ultima primis,
Non aliter studium, tempus vel perderet omne.
Hanc tu jacturam sensisti MERCURIALIS,
Hanc SYLVI *præstans, hanc* CASTELLANI *labores*
Tollere, dum certam methodum præscribere quondam
Tentares, doctam quam luci tradere gessit
SCHENCKIVS, *excultam, multisq; recentius auctam.*
Hoc igitur Libro fusam dat SCHENCKIVS *artem,*
Quá tutò possint poni fundamina; primò
Quæ volvenda sient; medium quæ postulet; & quæ
Ad finem atq; scopum perducant Ordine claro.
Ne posthac operam ludat Studiosus, & arte
Cum fructu invigilet, quæ tot scriptoribus aucta
Floret in immensum, regali incedere gressu
Quæ potis est, longinquis & dominarier oris.
Impiger hinc Lector, MEDICINÆ *qui inchoat artem,*
Omnibus his grates solvet, qui sternere certam
Curavêre viam, pateant quá Iatrica Tempe.

Ioan. Andreas Schenckius
SCH. Senioris F.

Iatrices Studiosus, F.

ELENCHVS EORUM QUÆ HOC OPUSCULO continentur.

HIER. MERCURIALIS *philosophi ac medici præstantissimi Epigraphe de ratione discendi medicinam, ex Authoris Lectionibus, quas Patavij Anno 70. magna auditorum frequentia sustinuit excepta, & nunc recens publicata.*

HONORATI CASTELLANI *Oratio Lutetiæ habita, qua, futuro medico necessaria explicantur.*

Oratio de ratione discendi, ac præcipuè medicinam, scripta per JOAN. PLACODOMUM *Doctorem medicinæ.*

Ordo & Ordinis ratio in legendis Hippocratis & Galeni libris, per JACOB. SYLVIUM *Medicum.*

PETRI MEMMII *Herendalij Doctoris Medici, de Academiarum officijs institutisq; hypothesis: qua ostenditur, quales medicinæ Professores esse opporteat.*

JOAN. SCHENCKIVS, MEDICUS,

JOAN. CONRADO, ET IOAN. CHRISTOPHORO, *Schenckiis, Filiis suis,* S. P.

Ingens Dei donũ medicina est, Filij Charissimi, At illud nõ minus arduum atq; admirandum, quod senescente istoc mundo, Deus Opt. Max. divinam hanc artem, quâ vita hominis continetur, fœdo cœno, adeoq; cœcis barbariei tenebris, supra sexingentos annos immersam, & conspurcatam: intrà tam paucos, qui vix dum octoginta æquare possent, adeò doctissimorum sæculi nostri Virorum opera perpurgârit, illustraverit, extenderitq;: ut jam quasi renata, restituta, atq; per omnes sui partes absoluta: cum antiquitate ipsa, de elegantia & genuino nitore suo, justissimo merito certare queat. Cujus partes & locos omnes cum egregiè excultos habeamus: nemo ferè in tanta eruditorum medicorum fœcunditate repertus est, qui studij medici formãdi rationem aliquam brevem & perspicuam: artis hujus tyronibus, convenientem proponere voluerit.

Vnus MERCURIALIS ætatis nostræ medicus absolutissimus, argumentum hoc,

hoc, diutius à philiatris desiderari haud passus est. Qui, quo ad medica studia provehenda, animo affectuque natus factus est; Anno Septuagesimo, expetentibus anxiè discipulis quibusdam suis, Patavij, viam hanc cognoscendi medicinam, & publico aperuit, & dictavit. Cujus exemplum dum nuper fortè inter rudera Bibliothecæ meæ deprehensum occurrisset; à CL. V. D. D. PETRO QUENTIO Patritio & Archiatro Friburgi Helvetiorū, amanuensi olim meo, recens ex Italia tum reduce, & ex autoris ore exceptum mihiq; communicatum accepissem: Studiorum vestrorum cursu excitatus, eundem in usum vestrum, adeoq; bonis omnium artis medicæ Tyronū rebus, publicare volui. Quanquam autem arduæ huic disciplinę, philosophicis etiamnum studijs occupatos vos, mi filij, minimè in totū adolevisse certum habeam: nec dum eousq; maturuisse comperiam: ut post positis illis, nondum satis instructi, recta medicinæ sacraria aggredi vos velim. Nihilo tamen minus, ex re cum vestrum, tum omnium medicinæ candidatorum esse putavi: Si hisce perfunctoriè & velut per transennam inspectis, cognitisque, instituutum artium cursum vestrum, ad hæc sensim & conjunctim, veluti ad scopum quendam collimando, de cæterò rectius promtiusque referre atque dirigere, non levi studiorum vestrorum compendio atq; usu possetis.

Te ve-

Te verò Christophore, & si primario S.S. Theologiæ studijs devoverim. Peræque tamen sacri si vis horis, medica cum Theologicis conjũgere, eo consilio & fine, te velim: non ut hanc artem in alijs exerceas, nisi paucissimis quibusdam, & familiarissimis tibi atque Chariss. Verum, ut utraq; medicina animi nimirum & corporis, instructus tibi ipsi potissimum consulere, adeoque jatrotheologica conjungere possis. Sicque contemplatione verius, quam actione, seriam illam de rebus sacris meditationem, jocundiore alia, & verò plurimum ob nativam corporis tui imbecillitatem profutura sæpè: Lectione usuque interdum temperare atque condîre tibi liceat: ne familiæ nostræ Asclepiadeæ nomen in te uno defecisse videri queat. Idem studium apud fratres tuos juniores, etiam me vita functo, te promoturum confido: Si ut paternæ hæreditatis, qualiscunque tandem illius, ita & Medicinæ possessionem, pari affectu prosequi non destiteris: geniumque meum pio & constanti animo, etiam in illis suscitare, alere atque urgere perrexeris. At medica non sine exemplo sociabis theologicis: Extant enim per erudita & jocunda simul, Clariss. ætatis nostræ Virorum Vallesij, nimirum, Lemnij, & aliorum similia scripta, in quibus autorum pietas Virtus, & industria, æternabunt.

Ad Mercurialem nostrum revertimur. Quem, tantum abest ut publicationem hãc nostram ægrè laturum confidamus: quin potius, pari æquanimitate & benevolentia simili, quâ reliqua sua scripta, eruditissimorum quorundam studio in publicum prodire passus est, acceptaturum speremus. Esto, non sint ad editionem scripta isthæc: desideretur alicubi à curiosis quibusdam autoris manus ultima. Quid tum? Ea ipsa nos talia malumus, quam à quovis disertissima interpolata. Studio certè singulari, Autor se ad discipulorum quorundam captum demisit & accõmodavit: ut non tam perspicua brevitate, quam grata facilitate, tyronibus artis serviret. Quod si Leonem ex unguibus æstimare consilium est, ejusdem Gymnasticum, aliaq; adeas, & abunde tibi satis fiet. Extant Augustiss. De Medicina & Medico Dialogi Magni illius Iulij Alexandrini Cæsarei Archiatri: quos non sine fructu, Epigraphæ huic, velut exegesin quandam eruditam sanè, eamque justam enarrationem, subjunges.

Reliquum nunc est, filij Chariss. ut tria hæc vobis, tum alijs, tum verò inprimis medico necessaria, commendem: Religionem, Scientiam & Exercitium. Religio sapientes reddet, animumq; à vitijs liberum, & quod summum, ad vitam beatam perducet. Scientia, qualis convenit medico

omnige-

omnigena, ad cognoſcendos curandosque morbos vos armabit & instruet. Exercitium in arte medica perfectos efficiet. Vndè rectè dictum ab Hippocrate est: quod ſapientia ſcientiaque, cum medicina hæc quoque cum illis miſcetur. Bene valete, & cœptum ſtudiorum curſum, Deo annuente, abſolvere pergite.

HIERO-

HIERONYMI
MERCURIALIS
PHILOSOPHI ET MEDICI PRÆSTANTISSIMI

DE RATIONE DISCENDI

MEDICINAM ΕΠΙΓΡΑΦΗ.

Ordinis atque methodi in tractandis disciplinis necessitas.

Vemadmodum his, qui navigandi professionem, toto vitæ suæ tempore exercendam sibi proponunt, opus est, ut rectam aliquam rationem ineant, quæ quid bonum, quid malum, quidve omninò agendū sit præscribat: ne in re adeò difficili & periculosa, magno cum salutis tum rerum discrimine fallantur. Sic etiam illis, qui artibus aliquibus, ex liberalium numero, in quorum censu etiam Medicina consistit, cōparandis, adeoque tum in proprium, tum aliorum usum exercendis, sese devoverunt, summopere contendendum fuerit, ut studiorum suorum normam atque methodum aliquam sequantur: ne vel cæcorū instar, huc atque

atque illuc impulsi, à fine sibi proposito excidant, & in avia deflexi, falsum pro verò, malum pro bono amplexantes, animis suis conbibunt, sicque oleum & operam, non sine detrimento perdant.

Vt itaque hujuscemodi scopulos facilè evitare possitis, cum viam aliquam brevem & compendiariam monstrari vobis hoc tempore à me petieritis, eam vobis indicare conabor. Cui si diligenter insisteris, non vereor, quin facilè concedetur, aut labores vestros ad optatum finem perducere, aut saltem quam minimum dispendij subire.

Id autem præstabo, tribus illis accuratè explicatis: quæ Hippocrates, Plato, Aristoteles & Galenus, in omnibus rebus fœliciter perficiendis, valide requiri debere scripserunt. Naturam nimirum: Studium: Conversationem seu consuetudinem. *Tria ad quævis fœliciter tractāda: requiri.*

De Natura dicam quomodo corpore & animo esse debeatis: De Studio & Labore pauca eritis docendi: Consuetudinem verò, quoniam cum duobus habere potestis, vivis nimirum & mortuis: Primo quibus vivis & quomodo; Secundo quibus mortuis, quomodo & quando & quantum sit vobis conversandum, edocebo. *1. De Natura*

Auspicantis igitur dicimus quod qui MEDICINÆ studijs operam navare con- *Natura corporis.*

Natura corporis. re contendunt: Corpore vegeto & ſano, atque ætate puerili juvenilive eſſe debent. Nam cum nihil laude dignum ſine continuis laboribus, ut cecinit Heſiodus.

Virtutem poſuere Dij ſudore parandam comparari queat: Laborare verò nemo poſſit niſi ſano atque valido ſit corpore: propterea ante cætera hæc corporis conditio neceſſaria eſt. Vt non immerito interrogatus Philoſophus quidam, quid in vita πρότερον quid δεύτερον eſſet, ſemper reſponderit τὸ ὑγιαίνειν, Sanitas verò, quamvis ut plurimũ ab ortu omnes ſuã conſequuntur, tamen ferè in manu cujuſque poſitum eſt, ut quam habet tueatur, vel deſtruat, quam non habet, magna ex parte ſibi nanciſcatur. Videlicet moderatis exercitationibus & ſobrietate vitæ, quibus pravas à natura corporis intemperies corrigi, ſanitatemque & robur acquiri non ſemel nos Plato in Charmide & Galenus ſecundo de tuenda valetudine & quarto, nec non libro de cibis boni & mali ſucci monuerunt.

Natura animi. Animus certè unicuiq; à natura donatur, videlicet ut ſit ingenio perſpicaci, ac ad intelligendum facili, ut judicij acrimonia polleat, ut memoria valeat. Quæ omnia ſanè ſtudijs medicinæ operam daturo conveniunt. Veruntamen ad animum, ingenium atque memoriam conſequendam, ferè etiã induſtria noſtra atque ſtudium ut Hippocrates in

tes in libro de Præceptis innuit, maximopere conferunt. Quoniam ſi & Ariſtotelis & Galeni ſententia, animorum noſtrorum propenſiones ac vires ex temperatura corporis, ita ortum ducere videntur, ut qualis illa ſit, ejuſmodi etiam has eſſe, ferè neceſſarium ſit. Quemadmodum in nobis ſitũ eſt & temperaturas conſervare, corrigere, atque renovare: Si mihi modo non negatur, animos, hoc eſt ingenia, judicia atque memorias, quaſi noſtra manu facere. Neque minimum eſt, quod vobis de ętate adnotavi. Quandoquidem ſi ulla ars inter humanas habetur, quam tempeſtive addiſcere atque exercere oporteat, una profectò eſt medicina. Cui vel mediocriter addiſcendæ, vix totum hominis vitæ curſum ſufficere poſſe prodidit Hippocrates, ne veteres in medium adducam: quos à pueritia ſemper medicæ artis ſtudia atque exercitationem inchoaſſe, Hippocrates, Plato & Ariſtoteles ſignificarunt. Quin & illud ſcire intereſt, non parũ in una quavis arte excellere, referre, ut quis ſeipſum ſuasque propenſiones cognoſcat. Et quò magis natura, animo & ingenio propenſum ſeſe animadverterit, eò ſtudia ſua convertat. Quoniam inficiaſi nemo poteſt, quin alius legibus, alius medicinæ, alius alijs artibus magis idoneus natus videatur. Hinc Ariſtoteles ſcriptum reliquit, homines libentius ea ſtudia atque artes aggredi, licet

viles, ad quas nati atque apti ſunt, quod ſperent ſeſe in ijs magis excellere debere, cujus excellentiæ à natura amatores ſumus omnes.

In Medica proinde arte adipiſcenda, ſummum fuerit, Galeno libro de Conſtitut. art. medicæ teſte, ſi toto vitæ tempore, unam veritatem ſequi, nulli Sectæ adhærere, in nullius ſententiam aut verba jurare, vobis propoſueritis.

2 *De Studio.* Studium porrò & laborem valde etjam requiri, in omni diſciplina comparanda, puto voſmetipſos intelligere. Quando legiſſe poteſtis Virgilianum illud

Labor omnia vincit, Improbus: Nam & Galenus ubique ferè admonet eum, qui in medicina excellere cupit, φιλόπονον, id eſt laborum amatorem eſſe debere: Neque ullis vigilijs, ullisve curis eſſe deterrendum.

3 *De Converſatione.* Quod tertium ſupereſt, & omnium maximè ad ſtudia rectè componenda pertinet, id in converſatione tam vivorum quam mortuorum, hoc eſt librorum poſitum eſt. Quod enim ad vivos ſpectat, præceptum eſt Theognidis Poëtæ antiquiſſimi, à D. Platone in Memnone relatum καὶ μετὰ τοῖσιν πῖνε, καὶ ἔσθιε, καὶ μετὰ τοῖσιν ἵζε, καὶ ἅνδανε, τῶν ὧν μεγάλη δύναμις: ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἄπ' ἐσθλὰ διδάξεαι. ἢν δὲ κακοῖσι συμμιγῇς ἀπο-

λεῖ

λέγε καὶ τὸν ἐόντα νόον. Apud eos nimirum bibendum, comedendum, ſedendum, ijſque eſſe obediendum quorum magna eſt virtus. Quoniam ut à bonis bona diſcunt, ſic ſi cum malis conſuetudo habeatur, præſens bonitas amittitur. Quare inprimis ſtudendum eſt, ut optimos præceptores, doctos ac benevolos vobis eligatis, ſimiliter ex amicos, quibuſcum tuto & cum fructu continuam converſationem habere poſſitis. Quunque jam vobis delecti atque probati fuerint: veſtrum erit illos: ſequi, diligere, revereri atque obedire ſemperque aliquid ab illis de ſtudijs veſtris ſciſcitari. Putantes nihil eſſe, quod æquè vobis, ad comparandos bonos habitus, ac veſtra ſtudia confirmanda & locupletanda conferat, atque aſſidua, cum præceptoribus & amicis doctis concertatio.

Converſatio cum vivis hoc eſt doctis & præceptoribus idoneis inſtituenda.

Jam verò intelligatis, qualis vobis eſſe debeat cum libris ipſis converſatio.

Converſatio cum de mortuis hoc eſt libris.

Primo, non quilibet Authores amplectendi ſunt, ſed probatiſſimi, quique permulta ſecula à viris doctis pertriti ſunt. Quoniam ſi ſecus fiat, duo non contemnendi errores committuntur. Vnus eſt quod doctrina neque firma neque

Probatiſſimi & vetuſtiſſimi Authoris ſtatim ab initio diſcēdi.

neque probata primò animis inducatur: Alter, quod id temporis, quæ leguntur authores gregarij & populares, ferè consumitur, Cum præstaret in optimorum lectione jugiter insumere. Qui verò sint ij scriptores à nobis amplectendi, facilè scire poteritis, tum ex vetustate, quando rari sunt authores veteres, quorum lectio magnum fructum non adferat, tum ex consensu posteriorum. Qui si aliquos longa temporum serie approbasse atque secutum esse videbuntur, eos non magni non æstimare debebitis. Hos invenio ego partim Latinos, partim Arabas, partim Græcos ut plurimum extitisse. Qui ex latinis Medicinæ scriptoribus lectitari debent, sunt Celsus, Scribonius Largus, Plinius, Quintus Serinus, Cælius Aurelianus, Theodorus Priscianus. Ab hujusmodi nanque omnibus, si prudenter legantur, non parum ornamenti atq; divitiarum laboribus vestris accedere experiemini. Arabum similiter scriptorum lectiones, maximè proderunt, si, ut debent, amplectuntur. Inprimis Avirennas, Averrhors, deinde Rases, Mesues, Serapio sunt: quos qui legunt magnam utilitatem consequuntur. Quandoquidem, etsi stylo ac ordine laudari non mereantur: sunt tamen commendandi à rebus multis atque bonis, quorum Authores nobis extiterunt. Cæterum Græci ij sunt, de quibus id Horatianũ dicere cogor Nocturna versate

Latini Veteres.

Arabes.

Græci.

manu,

manu, versatè diurna. Cum enim ipsi totã hanc artem nostram, invenisse, pronexisse, ornasse atque locupletasse putantur: Apud quos melius, quam apud parentes ipsam quæramus, ac invenire speremus non video. Quamobrem Hippocratem, Platonem, Aristotelem, Theophrastum, Nicandrum, Dioscoridem, Cassium, Areteum, Galenum, Athenæum, Geoponicos omnes & Hippiatros, Oribasium, Aëtium, Alexandrum, Paulum, & ex recentioribus Actuarium, Damascenum cæteris omnibus ante ferre, summoque studio ipsorum Commẽtaria pervoluere debetis. Post quos sunt & alij authores præstantissimi, quorum lectio si à vobis non negligetur, optimè studijs vestris consultum omni tempore experiemini. Atque ij sunt Homerus, Hesiodus, Lucretius, Vergilius, Horatius, Juvenalis, Martialis, Marcus Cato, Marcus Varro, Columella, Palladius, Vitruvius, Herodotus, Strabo, Pausanias, Athenæus. Neque miremini quod Poëtas & Historicos vobis proponam. Quoniam si Galenum ducem nostrum Videatis, sæpè horum Authorũ testimonia citare comperietis. Quod sciret ex his Medicinæ quoque scientiæ, non paucam authoritatem ac lucem adferri. Non putetis tamen, me velle, ut pari studio, cuilibet horum incumbatis. Sed cum præcipuos medicos, veluti Hippocratem,

Poëta & Historici qui nam & cur Medicis legendi.

Galenum, Celsum, Avicennam in manibus frequenter habebitis: succisivis, ut ajunt, quibusdam horis, aliquam operam etiam horum lectioni dare poteritis. Id semper meditantes, ut omnia ad medicam disciplinam ornandam ac ditandam, atque ad ejus scriptores intelligendos spectantia attentè colligantur. Reliqua vel prætereatis, vel minus æstimetis. Atque hæc de Authoribus, quos præ alijs ad legendum atque imitandum vobis proponendos esse duco.

Ratio & modus in legēdis Authorib⁹ cū fructu.

Nunc adferam modum, quo in illis non infructuosè versari valeatis. Qui, quoniam duobus finibus inservire potest, tum ad intelligendum, tum etiam ad memoriam atque intellectum conservandum. Primo scire opere precium est, qua ratione laborandū sit vobis ut exactam scriptorum, quos evolvere placebit, intelligentiam consequamini. Quod enim verba ac stylum authoris legendi, ante alia probè cognoscere debeatis, ex se satis manifestum est. Quando velle res cognoscere, verbis ac nominibus, quibus declarantur ignoratis, vanum omnino putatur. Proinde Lexica parata habere oportebit, quibus quod non noveritis, promtæ invenire, ac intelligere valeatis. Cujusmodi sunt præter Lexica vocata, Erotianus, Liber Galeni de linguis, Julius Pollux, Ruphus Ephesius

Ephesius, Commentarij Budæi, in quibus innumera Galeni loca illustrata adinvenietis: Camerarius etiam Commentaria doctissima edidit, in quibus dum omnes corporis humani partium appellationes explicat, Medicinæ studiosis præclaram Viam sternit: Lexicon nuper editum, & Gorrhæi Definitiones etiam valdè juvabunt. Igitur hæc ubi exploraveritis, jam unum vel duos authores, ad summum proponere debetis, quos statis horis, quotidie videatis, atque majori qua potest fieri sedulitate legatis: ita ut nulla sententia, nulla res difficilis prætermittatur: quin ejus natura proprietas ac vis cognoscatur. Quod si interdum contingat locos aliquos abstrusos & difficillimos occurrere: expositores si qui erunt, adeundi erunt. A' quibus si neque ad intelligentiam satisfiat præceptores consuletis. Quod si nec illi prodesse queant, vobis notandus erit locus, & ad alia transeundum. Ea spe, ut alia dies, vel alius leber, quod nunc non intelligitur, tandem aperiat. Neque ea sumus omnes natura & ingenio nati, quod non liceat interdum aliqua ignorare. Quando & Grammaticis hoc laudi ascriberetur, ut ait Quintilianus, si aliqua ignorent. Hoc in loco duo ad monere volo. Vnum ut si fieri potest, authores vetustiores absq; aliorũ cõmentarijs *Autores vetustiores si. ne cõmētariis legendi*

legatis, nimirum qui & confundere judicia, & ingenia ad veritatem indagandam pigriora reddere soleant. Excipio unum Hippocratem, cujus obscuritas atque brevitas ejusmodi est, ut nisi Galeni commentarijs, aut alicujus alterius probatioris aliqua ex parte levetur, animos lectorum nimis defatiget, ac nonnunquam deprimat. Excipio etiam Avicennam cujus si unum interpretem, quem alijs præfero, Jacobum de Partibus, vel Gemilem videre placuerit, ad ænigmata illa percipienda, non prohibeo. Sicut nec multum laudo, probos alioquin scriptores damnari, quod eloquentia res nobis non tradiderint. Etenim quis sana mente præditus, margaritas, vel cœno obvolutas, si invenerit, lubentissime non capiat, atque etiam charas non habeat. Quum Ornari res ipsa negat, contenta doceri. Ut ille ait. Et ut scribit Celsus, remedijs non eloquentia curantur ægri. Alterum est, quod Compendia hæc & Epitomas, quibus nonnulli sese brevi artem docturos pollicentur, tanquam pernitiem summam fugiatis. Scitis quid dicat Galenus contra illos, qui artem sex mensibus, addisci posse prædicabant. Omnes certè ut scribit Aristoteles 2. Rhetoricorum breviter addiscere amant. Attamen brevitas etiam suis terminis circumscribitur, quos nisi attingat, jam in vitium transit. Compendia possunt quidem consummati

Compendia fugienda.

viris, & in legendis autoribus exercitatissimis, ut meminit Galenus 4. de diff. pulſ. convenire ad ea in memoriam revocanda, quæ jam diu intellecta, fere obliterari periclitantur. At juvenibus innumera propemodum detrimenta pariunt. Primo ex Compendijs integras rerum naturas atque autorum ſententias intelligere minime licet. Deinde memoriæ atque intelligentiæ exercendæ occaſio, prorſus auffertur, quo tironum ingenijs nihil pernitioſius inveniri poteſt. Demum ars ipſa perfectè nunquam comparatur. Quoniam ſi in principio fundamenta debilia atque imperfecta jaciuntur, quicquid ipſis ſuper extruitur, in firmū omninò atque imperfectum evadat neceſſū eſt. Poſtremo, mira ſemper rerum, argumentorum, & aliorum, cognitionis paupertas in illis obſervatur, qui per Compendia, vel potius per diſpendia, medicæ artis notitiam, nanciſci ſtudent.

Sic ergo gerere vos debetis, in Autoribus ipſis, quos legetis, intelligendis. Jam ut ſtudia veſtra magis extollere, atque animos ſolida & varia cognitione ditare veleatis, hanc viam ſequamini conſulo. *Autores inter ſe conferendi.*

Quod ſi Hippocratem, Galenum & Avicennam, Celſum aliumve ſcriptorem præ manibus habueritis, quicquid apud ipſos diſcetis, aliorum etiam teſtimonijs confirmare nitamini. Verbi gratia, ſi contem-

platio de animæ ſede, de Indicationibus in-
veniendis, de alicujus pharmaci natura, vo-
bis occurret, conemini, quid in eadem
Plato aut Ariſtoteles, quid Hippocrates,
quid Theophraſtus, aut Dioſcorides, quid
Oribaſius, Aëtius, aut Alexander ſcri-
ptum reliquis reliquerit, per Indices in-
venire: quo, ſi eadem illi ſenſerint magis
comprobata ſit vobis notitia: ſin diverſa,
aut concidare, aut meliora indicare, ac
ſequi valeatis. Si verò aliquid addi-
derint memoria dignum, in veſtris theſau-
ris collocetis. Idem etiam in lectitandis
Poetis atque Hiſtoricis obſervabitis: Vt
ſi aliquid, vel ad materiam medicam, vel
ad medicorum mores, vel ad ipſius medi-
cinæ artem pertinere invenietis, libris me-
dicorum adjungere, eoque ad confirman-
dam aut ornandam rerum medicarum no-
titiam oportunè utamini. Ita tamen quod
appareat, vos cæteris medicos, & melio-
ris prioribus anteferre. Sed hæc fe-
ciſſe, ac rerum plurimarum naturas, auto-
rumque innumeras ſententias noviſſe pa-
rum erit, niſi illa etiam memoria comple-
cti, conſervareque curetis, ne dum occa-
ſio & neceſſitas exigunt, argumentis & re-
bus cognitis deſtituamini.

Et quanquam memoria quoddam
naturæ donum in pluribus eſſe animadver-
tatur. Poteſt tamen in duſtria hominum
atque

atque diligentia efficere, ut tum memoria naturalis conſcreuetur excolaturque, tum ſi non adeſt, magna ex parte comparetur.

Memoria excolenda quinque modi.

Ad quod obtinendum, quinque ſtudioſis omnibus magnopere utilia eſſe duco. Vnum eſt, ut alijs curis ac perturbationibus animi vacui atq; ſoluti contineantur:

Primus.

unde Plato in Timæo pueros εὐμνημονεύτας ſeu memoria valere dicebat, quod eorum animi ſint nudi alijs figuris, ut ob id quæ ipſis tum temporis imprimantur, facile quoque conſervent. Alterum eſt, ut

Secundus.

quæcunque cogitabitis, quæcunque intelligentia conſequemini, iterum atque iterum animis obvolvatis, ſimulque & tenaciter, & cum voluptate imprimere ſtudeatis. Solent enim quæ magnam impreſſionem faciunt, perpetuò retineri, ſimiliter & quæ cum voluptate capiuntur. Perinde ac ſtomachus, ſi cibos cum delectatione ſuſcipiat, arctius complectitur, & melius concoquit. Sic namque Ariſtoteles in libris Politicorū præcipit, Pueros ſtatim virtutibus ac honeſtis dedicari, quod tunc temporis omnia, veluti nova, cum admiratione atque voluptate capiant, & ſubindè firmiſſimè hæreant. Tertium eſt, ut in ſtudijs ve-

Tertius.

ſtris, in lectitandis authoribus, ordinem aliquem certum & clarum habeatis, cui innixi, à recta & firma artis cognitione non deflectatis. Dicebat Ariſtoteles τὰ μαθη-

μαθηκά εἶναι εὐμνημόνευτα: Mathematicas disciplinas facilè memoria comprehendi atque retineri: quoniam ordinem inter se quēdam habent. Cujus quasi cathenæ cujuspiā, meritò & compræhenduntur facilè, & compræhensæ memoria conservantur. Hippocratis & Galeni libri, jam sunt per classes dispositi: similiter & Avicennæ ac aliorum. Ut si à principiò cujusq; autoris libros evolvere auspicemini, atque ea ratione, quam exposuimus, incedatis, spes vos non fallat. Prætereà Galenus librum edidit, quo ordinem legendi suos libros non infœliciter nos docuit. Inter recentiores Sylvius quoque libellum scripsit, in quo ordinem Hippocratis & Galeni commentaria legendi, & cum fructu percipiendi, uberrimè monstravit. Hos si sequi placuerit, non recusabo.

Quartus. Quartum ut non contenti sitis res aliquas, semel aut bis lectitasse & percepisse, sed eas animis sæpius obverseritis. Atque dum occasio datur, cum amicis atque præceptoribus conferatis, examinetis atq; disputetis. Ita enim dicebat Aristoteles, τὰς, μελέτας τὴν μνήμην σώζειν, meditationes memoriam conservare. Neque aliud significarunt majores nostri, Palladem armatam fingentes, quàm prudentiam, sapientiam, & bonarum artium cognitionem assiduis concertationibus comparari, & comparatam retineri.

Quintus. Quintum & postremum est, ut thesauros

ſauros ac promtuaria quædam vobis faciatis. In quibus, quicquid memoria & notitia dignum habueritis, per comunes locos diſtributum, reponatis, atque exigente occaſione eò recurratis. Poterunt loci communes eſſe, Cauſæ, ſigna, paſſiones, Præſervatio, curatio, pharmaca, diæta, Manuum operatio ac ſimilia. Sub his capitibus, collocare alias ſpecies, & ſub ſpeciebus proprias cuiq; propoſitiones pluribus teſtimonijs obſignare & corroborare, varietates annotare, conciliationes non præterire, aliorũque & propria inventa adjicere. Ex his theſauris rerum copiam, in primis cumulatiſſimam facietis. Deinde ex deſcriptione, ac jugibus inſpectionibus, magis cognitiones inſigentur. Poſtremo ſi quid è memoria unquam exciderit, ſine multo labore ſtatim revocabitur. Cavendum eſt tamen, ne id vobis contingat, quod multis antè ſæculis hominibus eventurum auguratus eſt Thomus Ægyptiorum Rex, cui, ut ſcriptum eſt apud Platonem in Phædro cum Theuth literarum inventionem, quaſi magnum memoriæ remedium oſtendiſſet: vide dixit ille, ne potius ſint memoriæ deſtruendæ aptiores. Quaſi ſignificare vellet, ſæpè futurum ut homines, literarum monumentis confiſi, ea quæ ſcriptis poſſiderent, minimè memoriæ mandare atque continere curarent.

Quantum ſtudijs incumbendum ſit, Quantum

& quomodo studiis incumbendū. nulla certa præscribi à me potest ratio. Quoniam alij sunt, qui ob corporis nativam imbecillitatem, in laboribus studiorum durare nequeant. Alij rursus inveniuntur, quibus si tota die libris invigilent, nulla fatigatio, nullumve damnum succedat. Et propterea quisque proprias vires metiri debet. Sicque animum & corpus simul exercêre, ut neuter neutrum offendat. Sunt namque remissiones quædam in studijs necessariæ, quæ alacriores animos, ingenia ac judicia, vividiora reddunt. Quæ si non adhibeatis, necessariò ingenij vires, promtitudo ac judicij acrimonia, veluti flaccescunt: & ut dicebat Poëta ille.

Si nunquam cesses tendere, lentus erit. Modo tamen remissio hæc non ita alliciat ac oblectet, ut postmodum in desidiū convertatur.

Tēpus studiorum cu jusmodi esse debeat. Tempus aptum studijs, matutinum est. Aurora semper contemplationibus musisque amica putata est. Quoniam corpore vacuo, spiritus magis liberi, magisque sicci redduntur. Tales verò quemadmodum Galenus & Plutarchus ex sententia Heraclidis dicebant, animorum atque ingenij operationes, magis perficiunt. Est & vespertina hora, quando præsertim stomachus cibis non gravatur, studijs apta.

Pleno ventriculo, cibisq; adhuc effumantibus.

mantibus ne studeatis hortor: quod non sanitati solùm magnopere nocet, verumetiā animis caligines & torpores quosdam obducit. Qui postmodum familiaritatem nescio quam, cum illis paulatim contrahentes, ingenia hebetant, retardant, simulq; judiciorū puritatem, aliquibus temporum intervallis corrumpunt.

Multa alia ad amplificandam hujusmodi tractationem in medium proponere potuissem: at satius duxi ulterius non progredi: cùm, quia omnia ferè quæ ad rem pertinent, quæve alter fusius explicaret, breviter, nec obscurè comprehensa fuerunt: tū quia unicuiq; vestrum, aliqua addendi, vel etiam optima suopte ingenio excogitandi facultatem esse relinquendam judicavi.

DIXI.

LECTORI.

CUM HOC MERCURIALIS libello, Cōfer Ea, quæ Clarissimus Medicus & Philosophus, IOANNES HEURNIUS, *super eôdem argumento, Elegantissimis suis* MEDICINÆ INSTITUTIONIBUS *conjunxit*.

36

HONORATI CASTELLANI ORATIO LUTETIÆ HABITA, QUA FUTURO MEDICO NECESSARIA EXPLICANTUR.

PRUDENTIA FIRMA.

SIMPLEX SPES

ARGENTORATI,

Excudebat, CONRADUS SCHER.

M. DC VII.

CONDISCIPULIS SUIS AMANTISS. MONSPESSULI Medicinæ operam navantibus Andreas Bessoycus S. P. D.

Atura comparatum sic est (condiscipuli humaniss.) ut plerique mortalium sibi, & abdomini duntaxat nati, tantum absint ab studio affectuq; juvandorum hominum, ut eosdem infinitis etiam malis afficiant: alij verò, ut suarum voluptatum commodorumq; penitus obliti, nihil non agant, quò cœtui hominum prodesse queant: ab eoq; naturæ instituto per totum vitæ cursum nullo etiam urgentissimo negotio possint avocari. Quod quidem verissimum esse, vel in unico Honorato Castellano, quovis præcone majore, perspicuè quisque cernere potest. Sic enim à natura informatus, institutusq; fuit, ut statim etiam ab ineunte ætate, incredibili amore commodis mortalium inserviendi flagrarit:

qui non

qui non modò cum ætate accrevit, sed ita fructuosus quamplurimis extitit, ut ei incredibilẽ sine invidia laudem pepererit. Quamprimũ n. his artibus luculenter ornatus, & instructus fuit, quæ omniũ suffragiis ingenuo, ac libero homine dignæ judicantur: eas nõ in fœdũ sordidũq; quæstũ, sed docendo, medendo, & scribendo, in humanæ societatis usum candidissimè cõvertit. Nam cùm paulò liberius in clarissima Monspelliensi Academia cũ genio suo versaretur, omnẽ (ut ajunt) movebat lapidẽ, quò illis artibus mortaliũ animos sibi demereret. A qua quidẽ propensione, etiamnũ in Aulã tanquã transfuga retractus, nullo obice unquã abduci potuit, quin etiã de florentissima Parisiorũ Academia benè mereri studuerit. Etenim quanquã infestissimis aulicorũ negotiorũ fluctibus agitaretur, precibus tamen quorundã φιλιατρῶν *victus, quicquid temporis ad respirandum haberet, eo maluit propriũ geniũ defraudare, quã illud penè quotidiana contentione efflagitantibus denegare. Quare tumultuario quidẽ studio, Galeni libellũ de constitutione artis medicæ interpretandũ su-*

scepit,

ſcepit, non oſcitanter tamẽ & perfunctoriè illud præſtitit: ſed antiquã ad illius libelli enarrationẽ ſe accingeret, præfanda quædã duxit, quæ inſtituto negotio magnã lucẽ eſſent allatura. In quo cũ ſe ita geſsiſſet, ut illũ omnes ſupra fidẽ laudarent, & ejus dicta mirificè approbarẽt, in eisq; nõ pauca continerentur, quæ & ſcitu digniſsima, & futuro Medico maximè neceſſaria viderentur, operæpreciũ me facturũ exiſtimavi, ſi pro mea erga unũquẽq; veſtrũ benevolẽtia, eorũ vos participes facerẽ: ut ſi illius viva voce & ſolita cõſuetudine frui nõ liceat, ſcriptis ſaltẽ uti poſsitis. Quocirca ea typis cõmittenda duxi, quæ in modũ orationis prima ſtatim prælectione tractavit auctore nõ modo reluctante, ſed etiam planè inſcio & ignaro. Ob eamq; cauſam, ſi quidpiam in illis occurrat, ab illius viri doctrina alienum, id non auctori, ſed meo potius capiti aſſuatur, qui ea negligentius exceperim: ſi quid verò aut fructus, aut delectationis acceperitis, id illi totum acceptum feratis. Bene valete.

HONO-

HONORATI CASTELLANI Oratio Lutetiæ habita; qua futuro Medico necessaria explicantur.

ARrogantis fortaſsè fuerit, Viri percelebres, quòd is qui neque dicendi facultate, neque rerum cognitione eximia valeat, publicum medicinam proficendi munus ſuſceperit: in ea præſertim civitate, quæ totius orbis eruditiſſimis ac præſtantiſſimis viris ejus artis profeſſorib⁹ eſt ornata. Quòd ſi quis etiam varijs diſciplinarum generibus cumulatiſſimè inſtructus, illud ipſum aggrediatur, is planè videbitur ἐν κέρατι τῆς ἀμαλθείας κάρπους τιθέναι. Qui verò poſt rei inſolitæ & novæ auditum ſeipſum collegerit, ac noſtri inſtituti rationem paucis intellexerit, nos omni arrogantiæ ſuſpicione & nota liberabit. Cum ego ab ineunte ætate in præſtantiſſimæ hujus Academiæ ſpatijs, aliquo temporis curriculo educatus, nonnulla eorum mihi comparaſſem, quibus illa ætas ad graviorum aditum informari ſolet, tandem Medicinæ ſacris initiatus, eximios artis medicæ profeſſores ſum ſequutus, qui hoc ipſo tempore, eadem eruditione & ſedulitate, qua olim, idem munus perſequuntur. Illorum diſciplinæ me totum commiſi, prima-

que eruditionis medicæ (si qua in nobis sit) fundamenta sub illis jeci: quæ quidem ego deinceps quàm maxima potui diligentia in præclarissima Monspelliensium Academia sum persequutus: in qua Medicinæ arcana, etiam abditissima à gravissimis & eruditissimis hominibus tum docendo tractari intellexi, tùm etiam in ipsa artis exercitatione observavi. Duces autem mihi proposui sapientes illos, & longo rerum usu doctos senes, qui juniores veluti manu ducentes, in ipso artis opere tam benevolè & officiosè exercent, ut ex illis longè uberiorem fructum studiosa juventus referat, quàm ex sedula & diligenti librorum evolutione. Ad eam Academiam cum jam profectionem adornarem, quorandam φιλιατρῶν suasione, & quotidiana fermè efflagitatione incitatus, me ab aulicis perturbationibus & negotijs aliquantulum subduxi, ut quales ab hoc ipso loco fructus olim acceperam, tales (si pro meis liceret viribus) diebus aliquot rependerem. Hanc sanè animi mei propensionem, non solum laudavit, sed etiam promovit Mecœnas meus Ioannes Berthrandus Galliæ Procancellarius dignissimus, qui ut est varijs doctrinæ & sapientiæ dotibus ornatus: sic studiosorum conatus, quibus potest artibus (potest autem quamplurimis) & fovet & promovet. Cui cùm placere institutum hoc nostrum facilè perspicerem, hanc provinciam

vinciam suscipere non dubitavi: tum ut illi ad honesta promoventi, & artis medicæ studiosis justa efflagitantibus satisfacerem: tũ ne in communi hoc disciplinarum theatro, alijs omnibus aliquid agentibus, ego unus inutilis aut omnino otiosus viderer. Nihil enim ego unquam aut præclarius, aut libero homine dignius judicavi, quàm vel scripto, vel lectione, vel opere alios mortales juvare, & communem hominum societatem mutuis auxilijs conservare. Siquidem his artibus censuerunt veteres ἄνθρωπον ἀνθρώπῳ θεόν. Illud autem hominum genus, quod disciplinas omnes ad sordidum quæstum tãquam ad certum scopum refert, & πρὸς τὰ ἄλφιτα, ut est ab omni humanitatis officio alienum: sic sanè artibus ad liberum hominem spectantibus semper indignissimum est habitum. Nec sunt minori reprehensionis nota digni, qui cùm multiplici & varia rerũ cognitione valeant (qua reliquos mortales non mediocriter juvare possunt) malunt tamen tam præclarum deorum munus unà cũ corpore sepultum jacere, quàm aut doctrina aut scripto ad posteros pervenire. Veterum inventis & præclaris monumentis usa est posteritas, quibus si caruisset, aut abditæ & occultæ jacerent omnes disciplinæ (quæ illorum scriptis illustratæ sunt) aut in illis permulta tenebris densissimis involuta laterent, quæ facilè ac dilucidè ab illis explicata,

ad nos

ad nos tandem magno mortalium usu sunt translata. Qua quidem laude nihil præstantius, nihil homine dignius, nihilq; ad deorũ immortalium naturam propiùs accedere potest. Hac via nulla est ad veram gloriam, & ad nominis immortalitatem expeditior. Id enim sunt veteres consequuti præter egregiam mortalium utilitatem, ut illorum memoriam nulla unquã sit abolitura vetustas. Nec solum scriptis posteros juvare voluerũt, sed etiam ejusdẽ tempestatis homines, permultis officijs demeruerunt. Cæterum (ne hujus rei aliunde, quàm ex medicina exempla petantur) quis nescit divinum illum Hippocratem alterum Medicinæ parentem, καὶ πάντων ἰατρῶν κορυφαῖον artem medicã suis temporibus fermè sepultam, aut saltem incultam nullaq; methodo dispositam, divinis planè scriptis tantoperè & exornasse & amplificasse: ut sub eo primùm nata Medicina videatur? Quamvis enim ante Hippocratis tempora, Æsculapium Medicinæ inventorẽ agnosceret antiquitas, aut etiam altius ad Deos originem referret, nondum tamen certis disciplinæ & artis legibus, Medicina constabat, non ex theorematis & præceptionib⁹ tum veris tum utilibus, tum mutuo inter se connexu hærentib⁹ erat constituta, sed sparsa quædam & ἄτακτα erant Medicinæ rudimenta, quæ potius ἀτεχνίαν, quàm ullum artis vestigium ostendebant, quibus sum-

mus

mus ille Hippocrates ſplendorem & ornamentum attulit, ſparſa colligens, inculta illuſtrans, confuſa certo ordine diſtinguens: multa ex philoſophorum ſpatijs repetens, quæ ad rem medicam pertinebant: nonnulla brevibus & conciſis ſententijs (quas ille Aphoriſmos appellat) definiens, permulta verò particularibus experimentis obſervãs, ex quibus ad univerſalium certiorem cognitionem nos deduxit, quod ille libris ἐπιδημίων luculenter & cumulatè deſcripſit. Hac ſanè methodo, rudi & adhuc naſcenti medicinæ maximum præbuit incrementum, omniumque rerum, quę in ampliſſimis illius campis tractantur, ſeminaria nobis reliquit Hippocrates tanquam bonus agricola. At, ut ille fuit βραχύλογος, καὶ κατὰ φρέσιν πινύμενος ὅπως τοῖς ἐνθυμήμασι πλουτῶν, καὶ εὐπορῶν. Et quod olim de Menelao luculenter Homerus, id ego de Hippocrate, non minus verè poſſum dicere, παῦρα μὲν, ἀλλὰ μάλα λυγαίως. Maxima ſunt & planè divina hæc Hipp. beneficia: non minora quæ in Coos & Athenienſes ipſo opere contulit. Is enim quibus potuit artibus, ſævientem & populariter magna hominum pernicie graſſantem peſtilentiam circa Illyricum agrum, ab Attica regione depulit. Abderitanos, ad quos Democriti curandi cauſſa vocatus fuerat, ab eodem periculo liberavit: alioſque permultos moribundos, arte medica ad vi-

tam

tam revocavit. Ob quæ tam eximia & egregia merita divinos ab illis honores est consequutus, eumque in sacris publicis antiquitas celebravit. Non minori juvandi mortales desiderio flagravit Galenus, qui accepta ab Hipp. semina, tanquam bonus & diligens colonus, tam exactè, tam sedulò & cumulatè excoluit, ut illis maximam lucem attulerit. Cum enim ob dicendi brevitatem multis obscuritatibus essent implicatæ Hippo. sententiæ, dilucida Galeni enarratione, ita sunt à tenebris & caligine explicatæ, ut quæ ante illius tempora, tanquam ænigmata scotina latebant, nunc facilè omnibus innotescant. Addidit & nonnulla Galenus, quæ Hipp. intacta reliquit. Neque enim tam malè de posteris merita est natura, ut illis omnem cogitandi & inveniendi ansam præripuerit. Permulta sunt à veteribus præclarè inventa, quibus nonnulla fœliciter addidit posteritas. Pulsuum nomen solum apud Hippo. invenies, illorum autem naturam & facultatem, tum in sanis, tum in ægrotis plenè & copiosè Galenus est persequutus. Huic denique tantus publicæ utilitatis amor fuit ingenitus, ut nullo etiam magni laboris metu, nullis periculis deterritus, in Lemnum, Cyprũ, & Syriam navigarit: eo tantum animo, ut quæ legitima & syncera, quæque spuria, & adulterata essent medicamenta, certò dignosceret, & eas notas scriptis memoriæ

proderet. Nihil enim ille scriptis commisit, quod non aut viderit, aut expertus fuerit. Taceo admiranda illius opera in curandis ægrotis, quibus divinam laudem, & gloriam suis temporibus est consequutus, tum apud suos, tum etiam Romæ, ubi Medicinam successu fœlicissimo cum magna sui nominis celebritate exercuit, omnibusq; Romanis, tũ in morborum natura cognoscenda, tum in præsagiendis rerum eventibus summæ fuit admirationi. Plura ad hanc rem, & ea quidem exemplorũ fide plenissima adferri possent, nisi aut sermonis prolixitate aures vestras offenderem, aut vobis in nostris rebus commendandis profusior viderer. Eo autem vinculo, & quasi quodam nexu hominum societas constat, ut aliorum scripta magno nobis sint usui, aliorum certiora sint opera, quorundã verò viva vox magis afficiat. Quæ profectò ad capessendas disciplinas plus sem per momenti, alijs rebus omnibus est habitura. Neque enim quisquam ex libro nauclerus, aut alterius artis opifex evadit: cum ad hoc potius comparati sint libri, ut eorũ quæ jam ante didicimus, sint monumenta quædam, non ut rudes & ignari, doctrinam perfectam per illos assequamur. Hac via illis est incedendum, qui perfecti Medici & dici, & haberi volunt. Non enim is qui & veterum & juniorum scripta sedulò magnisque vigilijs evolverit, summus est artifex futurus

(quanvis

(quanvis & hoc maximi sit momenti) sed is, qui tum docentes Medicinam magna animi attentione audiverit, tum etiam artem exercentes longo tempore sequutus, illorum consilia observarit: multaque per manus ab illis quodammodo acceperit, quæ nulla scribendi facilitate, aut dici aut explicari possunt. In quibus sanè omnibus sensuum æstimatio primas semper tenuit, cùm res ipsæ potius αὐτοψίᾳ, quàm scriptis cognoscantur. Cæterum cum longè lateque pateat Medici munus, sitque Medicina τεχνῶν πασῶν ὑψιφανεστάτη, non alienum ab instituto meo fuerit paucis ea perstringere, quæ futuro Medico necessaria videantur: tum ut unusquisque, qui sibi ad hanc disciplinam additum parat, ijs rebus cumulatè instructus accedat: tum ut qui necessaria rerum cognitione sunt destituti, intelligant, tam sacram artem indoctis artificibus non esse contaminandam: qui sæpenumero disciplinam, humano generi alioqui utilissimam & saluberrimam, in odium & invidiam multorum pertraxerunt. Exularunt olim Roma Medici, non quidem ob artis contemptum, sed potius ob artificum imperitiam. Quorum alij multis medicamentis hominum vires enervabant: alij temerario & inutili sumptu eosdem premebant: nonnulli scurræ potius, quàm Medici, videbantur, alienas mensas sectantes, primarios civitatis

viros quotidie ambitiosè salutantes, alijsq; id genus officijs instar mancipiorum, non eruditione & prudentia, hominum benevolentiam retinebant: nonnulli frigidam petentibus, frigidam exhibebant, & in omnibus ad ægrotorum vota & arbitria, assentatorum more, se componebant. Atque utinã ad nostra tempora, hæc calamitas nunquam pervenisset: fœlicius enim & cum Medicis, & cum ægrotis ageretur. Hoc genus homnũ eleganter depinxit Hip. ὁμοιότατοι γὰρ εἰσιν οἱ τοιοίδε, τοῖσι παρεισαγομένοισι προσώποισιν ἐν τῇσι τραγῳδίῃσιν. ὡς γὰρ ἐκεῖνοι σχῆμα μὲν καὶ στολὴν καὶ πρόσωπον ὑποκριτοῦ ἔχουσιν, οὐκ εἰσὶ δὲ ὑποκριταὶ, οὕτω καὶ οἱ ἰητροὶ, φήμῃ μὲν πολλοὶ, ἔργῳ δὲ πάγχυ βαιοί. Dicam, igitur breviter, Viri ornatissimi, & quidem breviùs quàm res tãta dici possit (si mihi per vestram benevolẽtiam licuerit) quæ sint illi comparanda, qui arte Hippocratica & Asclepiadarum familia dignus haberi velit. Qua quidem parte, ut multa is, cum alijs artificibus communia est habiturus: sic etiam nonnulla propria, quæ peculiari quodam jure sibi vendicare potest. Primum igitur cum ex Platonis sententia omnium disciplinarum seminaria sint ex naturæ fontibus profecta: nihilque summum, aut perfectum in disciplinis usquam appareat, quod non illam ducem sit sequutum, jure optimo naturam propitiam, & ad disciplinas capessendas propensam in futuro Medico re-

eo requirimus: quibus naturæ dotibus qui fuerit destitutus, ad hujus disciplinæ summum fastigium sibi aditum esse præclusum intelligat. φύσιος δὲ (ut inquit Hippo) ἐς τέχνην ὁδηγεύσης διδασκαλίη κρείσση καὶ τελεσάτη γίνεται. Sunt nobis omnium cognitionum veluti quædam semina ingenita, quæ pro varia corporis constitutione, aliquando perfectiora, & puriora: nonnunquam impuriora apparent. Sensus omnis est cognitionis, quæ in propriam æstimationem & judicium cadit, initium. At illud ipsum cognoscendi principium non omnibus æquabiliter à natura est impertitum. In quibusdam enim animantibus unicum est, & simplex: in aliis, perfectioribus nimirum, varium & multiplex, multas & varias rerum cognitiones suppeditat. Hoc ipsum in homine aliquando acutius, aliquando hebetius, ut varia est corporis constitutio, observatur: atq; adeò in uno eodemque, longo annorum decursu, hanc cognoscendi vim nobis ingenitam, minui, hebetari, tandemque aboleri conspicimus. Id autem in futuro medico quàm fieri potest, acutissimum esse naturâ oportet. Quòd si velis sigillatim varios sensuum fontes contemplari, primò se offeret oculorum acies, quàm illi acutissimam esse debere quotidianus rerum eventus facilè cõmonstrat: cum ut primo statim conspectu, qualisnam sit ægroti vultus, sanóne similis, an dissimi-

lis, facilè dijudicet: tum etiam, ut cutis colore inspecto, subjecti succi conjecturam capiat, aliaque id genus in varijs excrementis observet, quæ ad colorem, quantitatem, & eorundem permixtionem referuntur: in quibus visus censura est opus. Quinetiam & tunc oculorum perspicacitas valde necessaria, tum in penitioribus palati, aurium, narium, matricis partibus ulcera, aut affectus alij, sunt introspiciendi, ad quas hebetior oculorum acies pervenire minime potest. Si odoratum consulas, multa sunt hoc judice à Medico, non sine maxima utilitate expendenda: quale est universum illud symptomatum genus, quod circa olfactiles qualitates, & totius corporis, & naturalium succorum, & ipsorum excrementorum versatur. In quibus sanè omnibus, tanta est hujus sensus vis, & facultas, ut etiam ex odore deprehendas, vitiatáne sit corporis, & succorũ temperies, an inculpata, & nullis corruptelæ vitijs conspersa. Quis non facilè perspicit tetrum illum, & virulentum Elephanticorũ odorem, quem toto corpore expirant, maximum nobis corruptelæ argumentum præbere? Quis etiam non animadvertit fœtidam axillarum, & inguinum exhalationem in calidis & humidis naturis, nobis facilè demonstrare propensam ad putrilaginem (quam σηπεδονώδη appellant) corporis constitutionem? In sudoribus, urina, alui dejectionibus,

nibus, pure, sputis, muco narium, mulierũ menstruis, & alijs id genus, hujus sensus judicium manifestius existimo, quàm ut à me plenius explicari debeat. In materia verò medica, sive ad alimenta, sive ad medicamenta te convertas, sagacissimo odoratu opus esse judicabis: cum vel solo odore, aliquando dignoscamus familiaréne sit futurum alimentum, an à nutriendo corpore alienum. Quod etiam nonnullis animantibus natura tributum video. In medicamentis explorandis, non levia ex hoc sensu argumenta desumuntur. Secundum enim à saporibus locũ tenent, quę ab odoribus sumuntur, temperamenti conjecturæ. Quorum alij ex saporibus pendere videntur, alij verò propria cõstant natura: nondum tamen certis appellationibus definitas habent differentias. Quorum omnium certissimum κριτήριον est odoratus, qui eo perfectiorem rerum cognitionem est medico allaturus, quò in eo sagacior fuerit. Gustu non minus valere debet, cũ ad illum tum alimentorum, tum medicamentorum judicium ex saporum varietate sit referendum, in quibus potissima ac præcipua artis medicæ materiæ versatur. Huc accedit, quòd medicum, artis culinariæ nõ esse imperitum oporteat, quæ fermè tota ex saporum judicio est æstimanda. Tactus a. sit illi exactissimus, quo varias hominum tum sanorum, tum ægrotantium tẽpe-

raturas explorabit, calidi, frigidi, & aliarum qualitatum, tum varias vires, tum multiplices recessus observabit: hoc censore, aliū in juvene, alium in puero caloris gradum annotabit. Quinetiam & in morbo languentibus qualitatum occursus dissimiles deprehendet. Cum frequenter circa initia mitior sentitur caliditas, quæ paulò post immorante manu, veluti geminatis viribus acrior emergit: aut contraria ratione. Quæ exquisiti & exercitati tactus hominem desiderant. Quòd si cui hujus sensus organa, aut intemperata, aut pravi succi confluxu vitiata fuerint, is de hominis constitutione, nihil certi statuere poterit. Fallax enim & inconstans est futurum rerum omnium judicium. Si verò pulsuum differentias consideres, occultos arteriarum motus, cum aut in centrum se colligunt, aut in superficiem evehuntur: si pulsuum æqualitatem, aut inæqualitatem, non in varijs tantùm pulsationibus, sed in una eademque motus parte: si varios pulsuū rhithmos, duritiem & mollitiem arteriæ consideres, facilè judicabis temperatissimū atque exactissimum tactum Medicis esse per quam necessarium: alioqui planè divina pulsuum cognitione carebit, quæ & ad morborum cognitionem, & eorundem curationē, ac præsagiendi rationem, est utilissima. Taceo reliqua quæ ad sensus pertinent, quos si naturâ accutissimos fuerit consecutus, ma-

ximi ad artem medicam exercendam usus esse deprehendet. Sed jam hoc omisso cognitionis principio, quod circa particularia versatur, animum paulò altius attollamus, aliudque principium longè præclarius ac divinius perquiramus, quo ornatum esse naturâ eum oportet, qui Medicinam certa methodo & via assequi voluerit. Id autem Plato διάνοιαν, alij νοῦν, alij verò διανοητικὴν δύναμιν appellarunt: mens nimirum illa est, quæ divinitus immissa, etiam hoc corporis sepulcro involuta, suæ originis non immemor, quæ divina sunt, æterna, & universalia contemplatur: hæc illa est omnium disciplinarum & inventrix & moderatrix, quæ tamē corporis ratione in quibusdam liberius & acutius id efficit, in alijs verò tardius & remissius. Hanc naturâ acutam esse & facilem, nō solum futuro Medico, sed alteri cuilibet, qui aliquod disciplinę genus consequi voluerit, oportet: quibus verò hebetior mens est, quā ut possit quæ divina sunt in disciplinis percipere, ijs ad summum & perfectum disciplinarum fastigium, & culmen pervenire est denegatum. Quamvis enim repugnante natura, aut labore improbo, aut multis vigiliis aliqua consequatur: medicorem quidem, summum autem gradum nunquam attinget. Summos enim natura artifices, mediocres autem ars efficit. Nam ut præclarè scripsit Hippocr. φύσις γὰρ ἀντιπρασσούσης ἅπαντα

κένεα. Istis igitur naturæ dotibus ornatus, & tanquam firmissimo præsidio circunsept', huic disciplinæ se committat: in qua summus aliquando est futurus, si reliquorum omnium veluti concursu & accessione hoc naturæ beneficium cumularit. Maxima quidē sunt hæc, quæ ex naturæ propensione nobis accedunt commoda: at illa parum profutura existimo, nisi & laboribus diligenter sint exculta, ac continua, & frequenti meditatione excitata. Naturam proximè sequitur διδασκαλία, quæ sanè ea est methodo comparanda, ut non πάντα ἐν πᾶσι, sed suo quæque ordine & loco collocata discantur. Sunt enim quædam vel statim initio docenda, alijs postremus debetur locus, quibusdam verò medius. Quòd si hanc ἀταξίαν perverterit, incerta & inconstans, atque adeò confusa est futura illarum rerum cognitio. Hac methodo qui usus fuerit in disciplinis comparandis, nihil sibi ad veri investigationem reliqui est facturus. Ut autem inferiores disciplinas omittam, variaque idiomatum genera, sine quibus ad graviores nulli patet aditus: Mathematicas primùm magno studio magnaque ingenij contentione conquirere debet, qui medicinam pro dignitate & tractare & exercere voluerit: quibus si caruerit, in cæca multarum rerum, quas Medicina docet, ignoratione versabitur. Nunquam enim videndi rationem intelliget, quæ per

conum

conum pyramidis à re videnda deductæ fieri creditur, nisi ex abditissimis etiam Geometriæ sententijs hanc linearum varietatem didicerit: multò minus illud assequetur, cur vitiato oculorum situ, cùm altera pupilla sublimior, altera depressior conspicitur, res omnes geminæ appareāt. Hæc omnia si quis velit ἀποδεικτικῶς cognoscere, quæ certa est & constans cognoscendi ratio, non aliunde quàm ex geometrica & optica demonstratione consequetur. Sunt & permulta geometrica in humani corporis structura consideranda, qualis est certa partium humani corporis inter se proportio. Non enim temere parens illa rerum omnium Natura, alias alijs aptavit partibus, sed ea mensura & proportione sunt omnia connexa & colligata; ut hominis benè compositi, conspecto pollice, facile judices, quanta sit reliqui corporis magnitudo. Quam rationem illos inivisse existimo, qui ex vestigio pedis Herculis, quātus ille fuisset, conjiciebant. Quòd si aut magno corpori parvum, aut parvo magnum caput sit appositum, parum concinna corporis figura judicetur, potiúsque naturæ ἐκβολὴ, quàm illius perfectum & absolutum opus: quod vel formatricis illius facultatis imbecillitatem, & materiæ ad procreationem aptæ copiam, vel penuriam, aut ejusdem virium in prima fœtus compositione affuisse demonstrat. Quis ne-

ſcit etiam figuræ rationem, in varijs humani corporis partibus geometrica lege expendendam eſſe? Rotunda nimirum multis eſt tributa, ad dyſpathiam: Cùm enim hæc figura nullos prominentes habeat angulos, ſed tota ſibi ipſi cohæreat, externarum rerũ injurijs non tam facilè eſt expoſita: ob id ſagax, & provida natura extremas fermè omnes corporis partes rotunditate aliqua circunductas eſſe voluit. Eadem etiã πρὸς τὴν διεγχωρείας rotunda potius, quàm alia figura eſt uſa, quòd hæc etiam ſui undique ſimilis, plura & contineat & complectatur, quã quævis alia angulis circuncluſa: qua ratione cerebri ventriculo, matrici, utrique veſicæ, alijs denique omnibus, quæ ſuo ambitu, & circunflexu aliquid continent, rotunda figura à natura eſt tributa. Quòd ſi quis toti corporis molem conſideret, illud planè eſſe ἰσόῤῥοπον adinveniet, libratis æquabiliter alterutrius lateris ponderibus: Si autem majus in alteram partem pondus inclinaret, fieret corpus ἑτεῤῥοπον, varijs tum actionibus, cum motibus obeundis parum accommodatum. Id ipſum non in univerſo tantum corpore, ſed in certis illius partibus, naturam obſervaſſe, cordis ſtructura, ex ipſa anatome inſpecta, facilè commonſtrat. Cum enim dexter illius ſinus ſanguinis gravitate, & põdere ſiniſtrum, ſpirituoſa ſubſtantia, eaque leviſſima oppletum, potuiſſet deflectere, ſpirituum

rituum levitatem, cordis craſſitie & mole compenſavit. Qua ratione quantum ponderis à ſanguine dextræ parti accedebat, tãtum ſiniſtræ fuit additum incrementi ipſa cordis ſubſtantia craſſiori, ut medio thorace planè æquabiliter libratum cor, baſim, neq; in hanc, neque in illam partem deflexam habeat. Taceo obliquos muſculorum ſitus, rectos & tranſverſos, quæ quidem omnia Geometria imperitus, aut obſervare, aut aſſequi non poterit. Quòd ſi ad chirurgica opera te conferas, geometrica ratione parantur Catheteres, alij longiores, alij breviores, nõ nulli magnitudinis mediæ: ſic etiam cycliſci, ſolines, μηχανικοὶ φακωτὶ, ἀβάπτιστα, ἐσάγρας, variæ cauteriorum formæ, alia denique inſtrumenta, quæ aut reducendis luxatis partibus, aut alijs chirurgicis actionibus obeundis conveniunt. Quorum nihil neque à medico appoſitè præſcribi, neq; ab artifice probè parari, citra geometricam linearum rationem poteſt. Numerorum ratione ad criticas ſupputationes utendum: neque alias mathematicas hac ignorata quiſquam aſſequetur, cùm ad eas per Arithmeticam certus pateat aditus. Aſtronomiæ verò quantus ſit Medico, non ſolum uſus, ſed etiam neceſſitas, ad artem tum intelligendam, tum exercendam, niſi res quotidie declararet, plenius mihi dicendum putarem, Audiamus hac de re præclare diſſerentem Hippocratẽ,

libello de aëre, locis, & aquis: οὐκ ἐλάχιστον μέρος συμβάλλεται ἀστρονομίη ἐς ἰητρικὴν, ἀλλὰ πάνυ πλεῖστον. Ille idem. 1. Prognosticῶn, καὶ εἰ θεῖόν τι ἔνεστιν ἐν τῇσι νούσοισι, καὶ τούτου τὴν πρόνοιαν ἐκμανθάνειν. Si q̃d divinũ sit in morbis, magna cura & diligẽtia illius cõsideratio est ineũda. At nihil aliud divinum in morbis comperies (ut pleraque alia omittam) præter aëris nos ambientis constitutionem, quæ à sempiternis illis ignibus, motu perpetuo immutata, nova aliquando morborum genera invehit: sæpenumero jam genitis incrementum præbet: alijs verò depellendis, tanquam contraria & repugnans convenit: quæ quidem aëris mutationes cùm non ab inferioribus hisce, & caducis corporibus pendeant, sed cęlitus à superioribus corporibus immitantur, divinum quid in morbis adferre videntur: quod nunquam cæca mortalitas Astronomiæ imperita deprehendet. Tanta autem harum mutationum vis est, & efficiendi potestas, ut qui nobis circunfusus est aër, in intima quæque penetrans, nos suis viribus immutet: neque solum nos, verumtiam solidissima quæque corpora, quæ aliter calido, aliter frigido, aliter sicco, aliter pluvioso cælo affici conspicimus. Tam insignis est vis aëris per cuncta rerum meabilis, ut magni cujusdam Tyranni instar, omnia pervadat, suisque viribus & substantia afficiat, & (ut scribit Hippocrates) οἷον μέγιστος δυνάστης

τῆς πολλὰς ἐν τῷ σώματι μεταβολὰς ποιέει. Hunc & qualitatum immoderatione ſyderũ influxus mutant, & totius ſubſtantiæ corruptela ac vitio: hujus ratione, alios morbos priſco noverunt ſæcula, qui jam oblivione ſunt extincti: alios futuris ſæculis poſteritas animadvertet, cum novi ſyderum concurſus, aërisque mutationes illorum effectrices contingent. Senſere & hanc perniciẽ noſtra tempora, quibus ex abdito, & infœlici ſyderum aſpectu, & ſordida hominum permixtione, lue venerea regiones multæ & nationes plurimæ perculſæ, afflictæque ſunt. Quaſdam regiones, ex conſimili fermè cauſſa magna mortalium ſtrage exercuit febris ſudorifica, quæ profluxu ſudoris immoderato, vires tam repentè convellebat, ut morbo exhauſtæ, & diſſolutæ deficerent. Infœlices hos ſyderum concurſus, nos Aſtronomia docebit, qua moniti impendentem humano generi perniciem longo antè tempore proſpicientes, hominum corpora ſic ad futuros rerum eventus præparabimus, ut ſi non omnino, ſaltem aliqua ex parte cæli inclementiam evitare poſſint. Quod & docuit Aſtronomorum facilè princeps Ptolomeus: Qui ſtellarum (inquit) ſciens eſt, & peritus, multos illarum effectus evitare poterit: Corpora nimirũ ita præparans, ut advenienti intemperaturæ, & corruptulæ queant obſiſtere. Maxima ſunt hæc Aſtronomiæ cõ-

moda, humanæ saluti utilissima. Sunt porrò Medico magnorum syderum ortus, & occasus summa diligentia observandi, quibus tā magnæ fiunt in aëre mutationes, ut per eas (docente Hippocra.) morbi potissimum generentur. Quid, quod horum syderum ortus nobis aliquando, aut exhibendi medicamenti, aut non exhibendi occasionem præbent? Vigente canicula, aut paulò ante caniculā, ita circunfusus aër exæstuat, ut pharmacorum usus, eo tempore, nobis sit valdè suspectus. Quod etiam notavit Hipp. sententia illa aphoristica, Sub Cane, & ante Canem, difficiles medicationes. Vidimus exhibita pharmaca, repugnantibus astris, nihil, aut parū effecisse: eadem consentiente syderum natura assumpta, copiosè, & salubriter aluum subduxisse. Si tamen gravius aliquod symptoma inciderit, quod præsens vitæ periculū minetur, huic non expectata fœlici syderum concursione, auxilio medico, quàm celerrimè fieri poterit, est occurrendum. Vt autē reliqua omittam, in quibus Astronomiam Medicina consulit, quis vel mediocriter in arte medica exercitatus, non facilè perspicit, Lunæ incrementa & decrementa, maximas in humano corpore mutatioees quotidie efficere, eamque non solum in ægrotis, sed etiam in sanis, quales sunt futuri dies, nobis prænuntiare? Etenim si Luna salutares & temperatos planetas aspexerit, faustos

& fœlices dies promittit: si verò illius radij cum Saturni & Martis radijs permisceantur, contrarium omnino accidet. Magnæ item Lunæ mutationes in tetragonis,& diametris stationibus, in lethalibus quidem morbis, lethales: in salubribus verò, salubres necessariò accidunt:quæ quotidie in miseris mortalibus, acuto morbo languentibus, observamus. In hos enim Luna maximum habet imperium: quemadmodum in diuturnis & chronicis, Solis annua revolutio, magnas mutationes in varijs stationibus efficit, longeque majores, quàm alius quivis planeta, adeò ut crediderit antiquitas, omnium in se planetarum vires illum suscipere, easq; huic orbi inferiori immittere. Permulta sciens omitto, quæ ex Astrorum legibus, in rem suam Medicina traducit. Ad hæc si genethliacis judicijs Medicus fuerit instructus, horum accessione, magno cum judicio est utēdum, ita ut quædam ex astris, non tamen omnia, pendere existimes: alia verò ab inferioribus hisce proficisci, observes. Quæ omnia ex rerum eventibus sunt metienda Reliqua,quæ ex mathematicis disciplinis, à Medico sint petenda, silentio involuenda duxi, cum nos vel quotidianus rerum usus illa cumulatissimè doceat. In philosophiæ verò cāpis, quantum sit operæ & laboris collocandum, rerum, quas Medicina contemplatur, ipsa per se natura ostendit. Quum enim

tota fermè in humanæ naturæ contemplationem incumbat, sitque homo omnium quæ hoc inferiori orbe concluduntur, præstantissimum, absolutissimumque opus, nihil est usquam in naturali philosophiæ parte, quod ad illius investigationem non pertineat. Nam si rerum primordia contempleris: si eatundem caussas accuratiùs considères, in quibus motus principium à natura pēdet: si motuum & mutationum varias vicissitudines, hæc omnia in hominis natura conspicies à quibus tam variè humanum corpus transmutatur, ut nullo unquam tempore firma, stabilis, & constans sit illius constitutio: sed fluxa, inconstans, & ad suscipiendas mutationes paratissima. Quæ, qui volet assequi, ex abditissimis naturalis philosophiæ fontibus haurire est necessarium. Hinc repetendæ elementorum, ad humani corporis compositionem, permixtiones, ex quibus, tum sanitatis, tum morbi certa est ratio ineunda. Ex ijsdem fontibus calidi, frigidi, humidi & sicci vires petendæ, magnoque studio conquirendæ, cùm ex his rerum omnium, quæ naturæ legibus reguntur, generationes, & transmutationes pendeant. Tanta est denique Medicinæ cum naturali philosophiæ parte affinitas, tantusque consensus, ut quicquid habet Medicina ponderis, & ornamenti in rerum universalium cognitione, id omne ex naturali philosophiæ

phiæ

phiæ parte ſit deſumendum. Quicquid enim in omnibus, quæ natura continentur, phyſicus conſiderat, id omne fermè in hominis corpore Medicus contemplatur. Hominem conſiderat phyſicus natura utraque conſtantem, tum ea, quæ patiendi principium, tum ea, quæ omnem agendi & efficiendi poteſtatem præbet: ſuos fines longè lateque diffundit philoſophia, quos unius hominis naturâ Medicus concludit. Is enim totus eſt in hominis contemplatione: qua ratione per certas mutationes & viciſſitudines, nunc ſanitatem, nunc morbum ſuſcipit, circa quæ totum medici munus verſari videtur. Naturalis philoſophiæ finibus continentur, & phyſiognomica: quæ ſi non certum & conſtans, aliquod tamen rerum latentium judicium adferunt, quorum ego imperitum nolim eſſe Medicum. Sunt & quædam in naturali philoſophiæ parte abdita & abſtruſa, in quorum ignoratione cum verſentur homines, quædam ad Magiam, nonnulla ad pyromantiam, alia ad geomantiam, & conſimiles id rerum cognitiones referunt. Ad idem cognitionis genus accedere videntur quæcunque nos Pyrotechnia docet: cujus ego puriorem cognitionem (vanam illam omitto, quæ circa inutilia verſatur) à Medico non eſſe negligendam exiſtimo, cum vel quotidiana obſervatione deprehēdamus, quædā morborū genera tam eſſe contumacia, ut non alijs

præsidijs, quàm hac arte paratis cedant. Tāti denique fecit Aristoteles artis medicæ cū naturali philosophia connexionem, ut postremam physici contemplationem esse Medicinæ rudimentum & principium prodiderit. Si à naturali rerum cognitione ad logicas methodos te conferas, nihil illis in Medicina tractanda, aut utilius, aut magis necessarium adinvenies. Quis nescit veteres Medicos ex logicæ methodi ignoratione, in per multos errores, eosque humanæ saluti perniciosissimos incidisse? Levissimus enim circa hæc initia error, maximis tandem & gravissimis occasionem præbet. Docet rationalis hæc philosophia, qua via sanitatis & morbi natura investigentur, qua methodo cujusque differentiæ inveniantur, qua ratione & docenda, & constituenda sit ars Medica. Hac cognitione qui caruerit, nihil unquam certi in disciplinis, aut assequi, aut constituere poterit. Quæ sparsa sunt & confusa huj' beneficio in artem, certumque ordinem revocantur: nullam hæc peculiarem rerum cognitionem sibi vendicat, sed omne disciplinarum genus pervagatur, quidque in singulis verum, quid falsum, quid consequens expendit: estque hæc omnium disciplinarum organum, ad eas intelligendas & exercendas omnino necessarium. Postremò sequitur ea sapientiæ pars, quæ tanquam morum magistra & moderatrix, humanæ vitæ rationem

docet, in qua exercitatum esse oportet Medicum, tum ut mores suos ad continentiam & vitæ probitatem componat, tum etiam ut in morbo languentibus, varia animi pathemata, hac sapientiæ parte duce moderetur & regat. Alterum in Medico requirit divinus Hipp. libello de Medico, δεῖ τὸν ἰητρὸν Δίκαιον εἶναι, καὶ ἐγκρατέα πρὸς πᾶσαν τῶν νοσέντων ὁμιλίαν. Alterum verò, rerum observatio ostendit cum multa morborum genera, non aliunde quàm ex vehementibus animi affectibus suborta conspiciantur, quos temperare, ac moderari à Medici munere non alienum fuerit. Ex quibus efficitur, optimum Medicum eundem esse optimum philosophum. Quæ omnia qui magna ingenij contentione sibi compararit, singulasque medicinæ partes, ac universam illius materiam diligenter investigarit, non solum Hippocratis æmulator est futurus, sed illo longè superior. Quæ enim ab Hippo. scripta sunt, sedulò evolvet, & nonnulla observabit, quæ posterior ætas Hippocrati incognita animadvertit. His omnibus instructus, si ad Medicinam accesserit, magnos brevi tempore progressus est facturus, tandemque hujus disciplinæ culmen ac fastigium superaturus. At si quis harum rerum multitudine & difficultate à discenda Medicina deterreatur, sic velim existimet, non in his disciplinis ei esse consenescendū (vix enim etiam longissima hominis vita uni tan-

ni tantum exactè perdiscendæ sufficiat) sed ex varia hac rerum cognitione, illa in rem suam tantum traducet, quæ ad Medicinam intelligendam & exercendam pertinere videntur. Non enim anxiè & solicitè omnia perscrutanda, quæ tum in philosophia, tum in Mathematicis copiosè tractantur, sed quæ ad rem nostram faciunt, tanquam certa quædam organa sunt desumenda. Quiquid & vitæ & laboris superest, id omne ei disciplinæ, quam exercere constituimus, est impendendum. Quamobrem, ut tandem aliquando dicendi finem faciam, qui arte Hippocratica dignus esse voluerit, cum illa naturæ propensione (quam εὐφυΐαν appellant) Διαπονίαν conjungat, & varios cognitionum fontes, nobis ingenitos, continua meditatione, & exercitatione excolat, & omnem animi contentionem ad eam rem adhibeat, oportet. Antequam tam gravem & humano generi salutarem disciplinam aggrediatur, ijs dotibus ornatus esse debet, quæ ad veri investigationem sunt necessariæ. Sunt autem ejusmodi, Natura perspicax, optima educatio, præceptores ingenui, labor improbus, veritatis amor ardentissimus, certa methodus. Quorum permulta, ex nullo orbis terrarum loco commodius aut uberius, quàm ex hac ipsa Academia peti possunt. Quæ quidem in omni disciplinarum genere tot, tamque egregios habet professo-

professores, ut nulla sit tam abdita rerum cognitio, nihil tam occultum & abstrusum, quod illis interpretibus in lucem splendidã non prodeat: qua fœlicitate eum vobis in hoc otio literario frui liceat, danda est opera, ut omnibus hisce disciplinis instructi, ad Medicinam accedatis. Estote memores præclariss. illius sententiæ Hesiodi, οὐκ ἀεὶ θέρος ἐσεῖται, ποιεῖτε καλίας. Dixi.

ANDREAS BESSOYCVS Leusolanus, Ad D. Honor. Castellanum.

Qvisquis Honorati vultũ non novit apertè,
Hac legat, & noscet cõminus ipse virũ:
Nã si sermo, animi (ut phibẽt) certissim' index,
(Quod nil lingua, nisi mente iubente, sonet)
Quidnã erit in caussa, cur nõ noscare Minervã
Castellane tuã, qua tua verba facit?

AD HONO. CASTELLANVM. Lodo. Iausserandi Villariensis Carmen.

Mirãtur Coi Hippocratẽ, venerãt, adorãt:
Teq; tui ut Phœbũ, dive Galene, colũt,
Gallia docta suos laudat: Germania iactat:
Itala vix unquam gens tacitura suos.
Nec tacitura tuos Provincia clara, nec unquã
Debita defuerit gloria lausq; tuis:
Et tibi præcipuè, quẽ nũc quoq; Gallia laudat,
Castellane, ἰατρῶν Solq; decusq; virũm.
Hac sunt magna quidẽ: sed qui te noverit, illi,
Crede mihi, nostro carmine major erit.

PETRVS FORCADA Romanus Medicinæ studiosis.

Qvnquis Apollineas vis cōsectarier artes,
Perlege quæ scripsit nuper Apollo tibi:
Nam docet ille, quibus deceat te dotibus esse
Auctum, percupidus si sacra tanta petis.
Multa senis Coi cernes arcana recludi
Divina, eloquio cum Cicerone pari:
Claraq; conspicies magni decreta Galeni
Non pauca, ambiguis expolitata nodis.
Plurima de proprio venientia Marte videbis,
Quod non scriptorum cætera turba facit.
Hoc duce non potis es falli, non labier unquam:
Huic uni ex animo devove corda Deo.

FINIS.

ORATIO

ORATIO DE RATIONE DISCENDI, AC PRÆCIPUE MEDICINAM.

SCRIPTA

Per Johannem Placotomum Doctorem Medicinæ.

SIMPLEX SPES.

PRUDENTIA FIRMA.

ARGENTORATI,
Excudebat, CONRADUS SCHER.
M. DC VII.

Πᾶν διακοσμεῖται τάξει τὸ πελόμενον ὀρθῶς
Μήδ' ἂν ἔῃ κείνης μηδὲν ἄνευθε καλόν,
Αἱ δὲ μαθητεῖαι τάξιν φιλέουσι μάλιστα
Ὥσπερ ὁδ' ἐλλογίμου χειρὸς ἔδειξε πόνος.
Τέχνης μὲν προπιθεὶς ἰδίης ἐσθλὸν παράδειγμα
Εἰδήσει δὲ λόγον τὸν δ' ἀναλεξάμενος.

Ἰωχ.

EPIGRAMMA

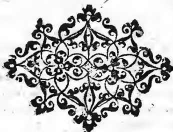
HENRICI MOLLERI HESSI POETÆ CVLMENSIS.

Sicut ad unius metum ſæpiſsime tractus
Diverſum vario limite ducit iter.
Hoc legit obliqua longos ambage receſſus
Et flexum curvos itq; reditq; ſinus,
Aſt alind recto propieres tramite curſus,
Expedit & ſpatio tendit abitq; brevi.
Hoc vaga perplexo reddunt errore moleſtum
A via commoditas illud amœna levat.
Hoc jam ſumma petit, jam per decliva rotatur,
Sapè intercipiunt, ſaxa lacusq; viam.
Ac illud prono ſemper curvamine fertur
Margineq; ardentes ſpirat utroq; roſas.
Sic unam varij calles panduntur ad artem
Diſsimili ad metam, qui ratione vehunt.
Hic ſuccincta brevi monſtrans cõpendia curſu,
Dirigit ad rectum, ſicut amuſsis iter.
Alter circuitu per multa volumina manans
Sero prolixum fine coercet opus
Ac alium reddit confuſio cæca moleſtum
Qui claudit fallax, ut labyrinthus iter.
Ac aliũ methodus pulcherrima ſternit amænũ
Cui facilis dubias exuit ordo vias.
Ergo ſuos aliqua qui ponit in arte labores,
Nec ſperata illos fruge carere velit,
Hanc ſibi diſcendi rationem deligat ille
Quam facili poſsit cognitione ſequi.

Et qua

Et quæ propoſita finem contingere metæ
Se profecturo poſſe labore putat.
Talis erit ſuccincta quidē, breviorq́ꝫ ſed iuſ
Quam ſeries lepidis ornet amœna Ionis.
Illius exemplum modicam diſcentibus artem
Dant hoc Placotomi ſcripta diſcertur libro.

DOCTIS-

DOCTISSIMIS ET HUMANISSIMIS JUVENIBUS SIMONI ET SEBASTIANO SCHEIBEN Fratribus, ingeniarum Artium Magistris, Medicinæque candidatis, affinibus suis chariſſimis.

S. D.

On minor eſt virtus, quã quærere parta tueri, inquit Poëta Ovidius, doctiſsimi juvenes, atq; affines chariſſimi. Ut igitur ſemel inter nos contractam amicitiam tueamur, foveamus, atq; indies amplificêmus, arte quoq; opus eſt. Cum autem longè diſiuncti ſimus, neſcio quonam officiorum genere id commodè fieri poſsit. Neq; enim ſcribendi materia ſemper offertur, nec copia nunciorum datur, neq; literæ ab omnibus fideliter perferuntur. Quid igitur faciã? Nihil occurrit aliud in præſentia quam hoc. Cum in regio monte Pruſsiæ degerem, oratiunculam quandam de ratione diſcendi Medicinam auditoribus meis conſcripſi, quam hactenus nec publicavi, nec cõmunicavi cuiquam, ſed tantum recitari

in Lectorio pro consuetudine istius scholæ tunc temporis, curavi, eam vobis tantisper mittere visum est, dum alia sese occasio offerat. Non quod vobis in discendo meo consilio opus esse existimem (Habetis enim præceptores in arte medica viros Clarissimos, D. Sebastianum Roth, Aurbachium, Paulum Vecerum, Caspare Nevium, Guolph. Meurerum, & reliquos, qui sine dubio rectissimum ad Medicinã aditum dudum vobis monstraverunt atq; patefecerunt) sed ut μνημόσυνον aliquod ad vos mitterem, quo absentis amici interdum admoneremini. Scripsi enim eam non vobis, qui aliquotenus progressi estis, aut aliis provectioribus, sed tantum rudibus, & quibus nulla præceptorum copia fuit, ut iis quasi viam quandam discendi artem tam arduam, per tot Autorũ scripta, in tot docentium, discentiumque diversitatibus monstrarem. An vero consecutus sim quod volui, vestrorum aliorũque Doctorum judicium esto, quibus me libenter & hic & in aliis lucubratiunculis meis subjicio. Quare à vobis doctissimi

juvenes

juvenes, majorem in modum peto, ut hāc oratiunculam amico animo accipiatis, & cum aliorum medicorū in hoc genere scriptis, si libet conferatis. Non dubito quin ex ea collatione aliquid commodi ad vos rediturum. Quod si quoque vobis non indigna quæ Tyronibus Medicinæ legatur, videbitur, facilè ut adatur patiar; sin minus, non molestum erit ut eam supprimatis. Vestrum igitur adhibete judicium, ac in commune consulite, meamque operam juvandi communia studia pro vestra humanitate boni consulite. Bene valete, & me amare pergite, Dantisci, 18. *Augusti.*

Joannes Placodomus.

ORATIO

ORATIO *DE RATIONE DISCENDI, AC PRAECIpue Medicinam Scripta*

Per Joannem Placodomum.

Aria ſunt eorũ qui ex hoc loco dicere ſolent conſilia, variæq; orandi intentiones. Alij enim exercendi oſtentandive ingenij cauſa, argumenta etiam viribus ſuis aliquando ſuperiora ſumunt. Alij vulgares materias, magis, ut ipſi in ijs explicandis vires experiantur, quàm quod explicatione alioqui opus habeam. Alij verò his neglectis neceſſaria tantum, vel ad formandos mores, vel ad ſtudia rectè inſtituenda, ſine ornatu verborum tractanda ſuſcipiunt. Quanquam autem priores non improbo (prodeſt enim exercitij cauſa ejuſmodi argumentis adoleſcentum ingenia exerceri) utilius tamen eſſe duco, & publicæ docentis Perſonæ magis accommodatum oſtendere, quomodo adoleſcentes vel ad pietatem & virtutem invitentur, vel rectam diſcendi rationẽ addiſcant. Cum autem de altero argumento ſæpè graviſſimè, nec ſine magna admiratione à meis anteceſſoribus declamatum ſit, & ſtudioſi

ſtudioſi noſtri ſæpè de pietatis & virtutis pulchritudine admoniti ſint, viſum eſt mihi de ratione diſcendi aliquid proponere. Quãquam plerique ex veſtro numero, hoc argumentum fœlicius, & cum majore dignitate tractare poſſent: ſpero tamen meam qualecunque operam, quibuſdam non ingratam aut infrugiferam fore.

Dicam autem non de ratione ſtudendi in genere, quantum ſatis eſt, quod à viris doctiſſimis jamdudum abunde factum eſt, ſed tantum quomodo Medicinæ Tyrones rectiſſima via, ad artem longè difficillimam, humanoque generi utiliſſimam perveniant, ita tamen, ut non tam hi, quam reliqui omnes ſcholaſtici hanc oratiunculam ſibi plurimũ emolumenti attuliſſe intelligant. Nam etſi artes ipſæ inter ſe diverſæ ſunt, & quælibet aliquid peculiare habet, in genere tamen omnes, quod ad diſcendi modum pertinet, conveniunt. Nam primum ingenio opus eſſe diſcentibus, ad quaſcunque artes, nemo inficias ibit: deinde inſtitutione & præceptis (nullus enim artifex naſcitur) notius eſt, quam ut longam explicationem ſeu probationem requirat. Cum autem nec natura artifices efficiat, quantumvis illa fœlix ſit, nec ſola præcepta ſine multo uſu ſufficiant, tertium quoque, videlicet uſum neceſſarium eſſe, negari non poteſt. Eadem eſt Galeni quoque philoſophorum medicorum

que fine controverfia Principis fententia, qui in quodam loco ita fcribit: Quapropter mirum non eft, in tanta eorum qui in philofophica medicaque exercitatione & ftudio verfantur, inveniri tam paucos, qui rectè in illis profecerunt. Aut enim natura parum ad eas funt appofiti, aut non ut conveniebat funt inftituti, aut ftudijs non fideliter feduloque inftiterunt, aut ob Rempubli. denique capeffendam ab his difcefferunt. Hæc ille. Idem Hippocrates parens veræ Medicinæ fentit, quanquam plura capita facit. Hæc igitur tria ad omnes artes rectè percipiendas neceffaria funt, hæc omnibus difcentibus communia. Conveniunt præter hæc & in multis alijs. Nam & ratio difcendi eadem eft in omnibus artibus, fiquidem ab elementis incipiendum, à facilioribus & communioribus ordine ad difficiliora atque abftrufa magis progrediendum, & ad certum finem tanquam fcopum perpetuo refpiciendum & omni ftudio laboreque contendendum. Eft etiam commune judicium de audiendis lectionibus, de comparandis libris. Sunt præter hæc & communia exercicia, legendi, repetendi, meditandi, fcribendi, difputandi & fimilia. Hæc communia funt omnibus ftudiofis. Quod cum ita fit, non dubito meam hanc qualemcunq; oratiunculam, non folum Medicinæ candidatis profuturam, fed etiam omnibus ftu-

diosis aliquid utilitatis allaturam, quam ut patienti animo benignè audiatis à nobis Doctissimi viri, etiam atque etiam contendo, vos vero adolescentes studiosi, ut attente auscultetis admoneo.

Quanquam autem non ignoro, quam difficile, quàm periculosum sit, in tanta opinionum varietate, sententiarum diversitate & judiciorum morositate, aliquid in medium proferre, & liberè pronunciare: tamē cum id non ostentandi, non reprehendendi alios gratia, sed bono consilio & juvandi studio præcipuè Medicinæ Tyrones fiat, æquiores judices me habiturum confido. Talem igitur viam vobis indicabo, quā ipse ingressurus essem, si denuo ab initio mihi ars Medica discenda foret, utque facilius quid velim assequamini, singula ordine, & per certa capita subjiciam.

Principio moneo ut optimos tantum ac probatissimos Authores vobis cōparetis, audiatis, legatis, vobisq; familiares reddatis, quales sunt, Hippocrates, Galenus, & qui horum vestigijs insistunt. Quoniam vero horū plurima & varia scripta extant, delectus quidā inter ea agendus est, & constituendū quæ assiduè, quæ crebrò, quæ interdū, deniq; quæ semel legisse satis sit. Verbi gratia. Method' curandi assiduè volvēda est. Libri de facultatibus medicamentorum. Item de morbis & Symptomatis crebro. Nam hæc quoque Galeni sententia est, qui ita in fine

libri de morborum differentijs scribit: Proinde si semel duntaxat ea quæ in hoc opere conscripsimus perlegeris, nihil utilitatis reportabis, nisi exacta diligentia, crebro te in ipsis exercere studueris. Liber de curandi ratione per venæsectionem interdum repetendus. Quæ Galenus contra Erasistratū & Erisistratios contra Julianum & Lycum scripsit, semel degestasse sufficit. Vbi in horum lectione aliquandiu versati fueritis & judicium aliquo modo de arte confirmaveritis tum & alios legere licebit, ita tamen ut memineritis, in horum lectione perpetuò vobis commorandum, ad alios verò nonnūquam tanquam digrediendum expatiandūque. Neque verò probo illos qui statim ab initio, ubi vix degustarunt hoc studium se multis authoribus obruunt & varia lectione turbant. Sunt enim varietas & copia etiam optimorum alimentorum stomacho molesta, ita quoque varietas lectionum ingenium gravat & obtundit Multo minus i li recte facere judicandi, qui promiscuè omnia sibi coëmunt & sine judicio quævis magno labore, nulloque prorsus fructu evolvunt. Omnium verò stultissimi sunt, qui magnam sibi multorum authorum supellectilem comparant, & omnis generis libros, tanquam publicam Bibliothecam instructuri coacervant, quibus ipsi tamen, vel nunquam, vel rarò admodum utuntur, ac similes

miles esse videntur quibusdam qui magnis impensis equos magno emptos ad ostentationē, & oblectationē nō ad necessitatē alūt, quos interdū prætereuntes, & in plateis saltātes inspiciāt. Præstat in parva republica civē esse, quam in magna hospitem. Tenendū est igitur illud aureum Senecæ Preceptum, Varia lectio delectat certa prodest.

Cum autem maxima vis sit ordinis in omni reliqua vita, in omnibus actionibus, nō dubium est, quin in discendo, legendisque authorum libris, multum quoque momenti habeat. Constitutis igitur Authoribus, proxima mea est observare quo loco quidq; discendum, quid primo, quid secundo, quid deinceps cognoscendum. Discenda igitur medicina juxta usitatam partium prę cipuarum divisionem, videlicet principio quæ ad φυσιολογικὴν pertinent, ut constitutionem hominis (qui est Medicinæ subjectū) probè perdiscatis. Et quia hæc pars communis est Medicis cum physicis, videndum est ubi conveniant, ubi discrepent, quomodo Physici, quomodo Medici, de Elementis, temperamentis, partibus corporis, & actionibus eorundem differant. Cognita natura humana, id quod physiologice tradit, proximum locum sibi ὑγιεινὴ sibi vendicat, quæ docet, quomodo corpus conservetur, & ad præscriptum vitæ terminum, sine molestia perducatur. Quia verò multa in

hac rerum humanarum instabilitate & fortunæ iniquitate nobis indies occurrunt, quæ valetudinis curam impediunt, idoneam victus rationem servare vetant, necessario etiam sanitas interdum labefactatur & corpus in statum vitiosum transfertur, qui dum adhuc exiguus est, nec actiones sensibiliter impedit, corrigi apta diæta potest. Cum verò nimium excedit & manifestè functiones prohibet, aliunde petere auxiliũ oportet. Quare alia Medicinæ pars est, quæ affectiones corporis contra naturam explicat, ac inter se distinguit hanc αἰτιολογικὴν vel παθολογικὴν nominant. Differit enim in genere de caussis, de differentijs, & accidentibus morborum, quæ Symptomata Medicis dicuntur. Ad cognoscendas autem & vitæ discernendas affectiones præter naturam, & ad judicandũ, quæ partes præ cæteris & primariò afficiantur, quæ aliundè sive propter alias ægrotent, quid salutem in morbis promittat, quid mortem certã minetur, quid spe ambigua animũ suspendat, signis opus est, quorum doctrinã σημειωτικὴ quarta pars Medicinæ docet. Restat θεραπευτικὴ, ultima & longè utilissima pars, quæ propemodum sola artis appellationem retinet, docens quo pacto corpora affecta morbis, in naturalem statum restituantur, aut si id fieri nequit, quomodo dolores insanabiles saltem mitigentur & leniantur. Hunc ordinem si quis in discendo observa-

servaverit & per has partes tanquam gradus ascenderit, is sine dubio ad artis fastigium perveniet & in præstantem Medicū evadet.

Quod si objicias, non hoc tenore doceri Medicinam in Scholis, ideoq; discentem non posse sequi consilium datū, Respondeo in audiendo dictus ordo perpetuo servari non potest, in discendo tamen & potest & debet.

In hunc usum comparati sunt libri Isagogici sive Compendia Medicinæ, in quibus breviter & summatim, capita artis, & præcipui loci, quos discentem semper in cōspectu habere plurimum expedit, perstringuntur. Hinc igitur inchoandum, hic primus ad Medicinam fit aditus, hinc adolescētes curriculum discendi auspicentur. Cognitis tanquam extremis lineamentis, audacter ulterius auditione lectioneq; probatissimorum Medicorum progrediendum, ita ad ipsa penetralia artis pervenietur. Publicæ lectiones non sunt fastidiendæ, & privato studio postponendæ. Optima enim doctrina est, quæ viva voce hauritur, & habet aliquid latentis energiæ viva vox, ut ille inquit, Nec est compendiosior via discendi quam audire loquentes artifices.

Nemo enim tantum cum judicio & fructu una hora legere potest, quantū alius dicere, & quæ alius multo tempore congessit, exiguo spatio tibi communicat. Vt autē

Liena

attentius auſcultes, avidius diſcas, melius audita ſerves, & uberiores fructus ex lectione reportes, audienda, prius domi perlegenda erunt, ut quid tuo marte intelligas, ubi interpræte opus habeas, animandvertas.

Sequitur nunc alter locus de repetitione, qui priore non minus in diſcendo momenti habet. Quid enim prodeſt bonorum authorum ſcripta audire niſi poſtea domi diligentiſſime relegantur, ut quæ antea ignota erant, magis innoteſcant, quæ leviter accepta, iteratione firmius infigantur, & quæ aliena, nunc familiaria & quaſi domeſtica reddantur. Quemadmodum enim cibus ingeſtus, niſi in ventriculo epateque & venis, probè concoquatur partibus corporis aſſimilari nequit, ſic quoque lectio non benè repetita parum utilitatis adfert. Sit igitur duplex repetitio, docendi cauſa ita appellata, Grammatica & philoſophica. Illius munus ſit veram & genuinam authoris ſententiam, quantum quidem ex verbis colligi poteſt, elicere. Neque enim parū profeciſſe judicandus eſt, qui verba rectè intelligit, & Grammaticam ſententiam aſſecutus eſt. Hujus verò officium eſt, obſervare rationes & probationes, quibus authores ſuam ſententiam confirment, & quæ neceſſaria, quæ probabilia tantum ſint, expendere, & Dialectica Lance penſitare, quæ ſi non additæ fuerint, aliunde petendæ & accerſendæ.

In

In primis verò vehementer conducit, in Galeni præsertim lectione magna mea ob seruare dispositionem & Oeconomiam orationis, quid & ubi proponat, quando & quibus rationibus suam sententiam probet, quãdo propositioni explicandæ immoretur, quãdo ad alia digrediatur, quo loco ad propositũ redeat, quid ex professo dicatur, quid obiter inseratur, ne & à præsenti negotio abducamur, & τὰ πάρεργα pro re ipsa appræhendamus. Videtur hæc esse puerilis admonitio, & artis dicendi magis, quàm Medicinam discentibus congruere. Fateor, sed plus habet in recessum (ut Quintiliani verbis utar) quàm in fronte promittit. Ipse hisce auribus aliquoties audivi, non leviter omnino doctos, interdum in explicatione Galeni adeo à proposito negotio (seducti crebris & valde prolixis digressioribus) recessisse, ut tã dem quo parto in viam regrederentur ægrè invenirent. Non autem satis est verba authoris intelligere, sensumque assecutum esse, & orationis dispositionem animo concepisse, sed denuo percurrere lectionem auditã ab initio oportet, & excerpendi sunt insignes loci, sententiæ, theoremata, problemata, quæstiones, quę primo conscribantur promiscuè in quendam librum, quem Diarium vocare licet. Accidit autem incipientibus præcipuè in lectionibus authorum, ut contrariæ sententiæ nonnunquam occurrant, vel quæ

reuera

revera pugnant, aut saltem in specie, quas cum propter imperitiam dijudicare, vel conciliare nondum possunt peculiariter observent, & in certum librum referant, donec usu & lectione scrupulus eximatur. Affert hæc observatio non parum emolumenti, & ad judicium acuendum plurimum cōducit. Præter dicta est & alius repetendi modus, qui prioribus utilitate nullo modo cedit, videlicet cum alijs condiscipulis audita repetere & conferre. Hæc repetitio quasi altera quædā enarratio est, multum ingenium exercet. Confert ejusmodi mutua collatio, ut si quid excidit uni, alteri subjiciat, atq; in memoriam revocet. Quisq; a alijs plura observasse videri studebit, & æmulatio attentionem audiendi exuscitabit. In fine igitur septimanæ, Diarium revolvatur, & quid congestum sit confusè præcedentibus diebus consideretur, & in ordinem redigatur. Hæc est universalis repetitio, quæ accessionē totius septimanæ ob oculos ponit. Hoc loco alio libro opus est, qui loci Communes Medicinæ inscribatur, qui sit tanquā promptuarium quoddam, in quod cuncta in lectionib⁹ sine discrimine collecta atq; annotata ordine reponantur, ut distincta melius serventur, unde reposita, si libet aut necessitas incidit, parvo negotio recipere & repetere queas. In capitibus Locorum Communium disponēdis, commodissima est partium Medicinæ & singula-

ſingularum partium particularum ordinem ſequi. In ſingulis verò locis conſtituendis, Methodū Dialecticam, ſive Quæſtiones Methodi tanquam Ducem ſequi, utiliſſimum pariter ac ingenioſiſſimum eſt. Scribatur primo titulus, huic addantur Synonima Græcæ & Latinæ linguæ, deinde definitiones nominū (ſi derivativa ſunt) pariter & rei ponantur, mox partes vel ſpecies, poſt has cauſæ ſive externæ ſive internæ ſint: Poſt hæc effectus, cognata, diverſa, pugnantia & ſimilia.

Et quoniam libri tantum ſunt quaſi repoſitoria quædam, in quæ ſervandæ reponimus, quæ nec ſemper circumferendi, nec ubique evolvendi occaſio datur, quæ verò nobiſcum geſtamus, multo illis certiora & quodammodo noſtra ſunt, danda eſt opera, ut non tantum alienis bonis, quemadmodū quidem mercatores, alieno ære magnificè negotiant, ſed proprijs abundemus, ut plęraque in memoriam omnis ſcientiæ theſaurū, & fidiſſimū doctrinæ cuſtodem recondam'. Itaq; quotidie unus locus, vel ut minimum una ſententia ediſcenda eſt, facilis labor & puerilis propemodum, nec magnum præ ſe fert uſum omniq; oſtentatione caret, ſed ſi quis exactè æſtimet, & omnes ſententias, exacto anni ſpatio in unum conferat, non parvā artis partem ſe didiciſſe experiatur. Neq; verò ſentētiæ ſolū & centones ediſcendi, ſed ēt integra quædam ſcripta memoriæ mandare neceſſe.

necesse est, quemadmodum artem medicã Galeni, Præsagia Hippocratis &c.

Cognatum huic est meditatio, sive cogitatio, multis nominibus utilissimum exercitium. Nam pariter memoria ratioque & omnes ingenij vires exercentur. Sicut enim in ediscendo, verba potissimum & periodorum seriem observamus, ita cogitãdo vel res prius auditas lectasve retractam⁹, vel in novis inveniendis animum intendim⁹, quod exercitium ad prudentiam comparandam mirum in modum conducit, eamque ob causam doctissimis quibusque viris familiarissimum est. Tribuendum igitur aliquid temporis meditationi, ut nõ ex tempore, sed re prius benè meditata, ad negotia accedamus.

Neque styli exercitium negligendũ est, quod ut in reliquis studijs omnibus, ita in hoc quoque est fructuosissimum. Variæ autem sunt materiæ scribendi, quibus omnibus vicissim utendum censeo, ex quibus non postremum locum versio ex Græca lingua in latinam obtinet. Ad quam rem absq; dubio accommodatissimus est Galen⁹, qui dictione plana & perspicua utitur, & Methodum in docendo ubique servat. Quare crebro ejus monumenta vertere expedit, sed præcipuè utiliora, ut res necessariæ sæpius tractatæ, altius ac firmius animo infigãtur, semelque fideliter perceptæ tenatius hæreant

hæreant. Nihilominus & Hippocratis quędam scripta in Latinum sermonem transferre multum juvat. Idem de Dioscoride sentio, cujus versio utilissimarum rerum copiam, plantarum, aliarumque ad Medicinam necessariarum materiarum suppellectilem locupletiss. suppeditat. Mirabiliter conducit ad studiorum profectum, non interdũ, sed sæpissimè tractare thema aliquod, sive simplex, sive compositum methodo Dialectica, per Quæstiones omnes, sive Dialecticè tantum, id est simpliciter, breviter & propriè, sive Rhetoricè quod est diffusius, additis ornamentis, & tanquam vestitu elegantiore. Verbis explicari vix potest, quantũ hæc exercitatio ad ingenium acuendum, & judicium formandum, ad intelligendi explicandique facilitatem utilitatis adferat. Hoc modo diu multumque exercitati facilè in controversijs, quid præcipuè petatur, intelligunt, & ex quibus locis contentiones oriantur animadvertunt. Affine huic exercitio est, quæ à Galeno fusissimè sunt tractata, in compendium quoddam redigere, aut in tabulas cogere, cujus rei exempla tum veterum, tum recentiorum Medicorũ plura habemus. Similiter quæ ab alijs sine certo aliquo ordine scribantur, aut hinc inde in lectione bonorum authorum observantur in ordinem digerere & ingeniosũ & utile est. Verum hæc ad rationem scriben-

ſcribendorum locorum Communium pertinent. Dictis exercitijs non minus utile eſt materiam aliquam, ſive locum communem contrahere in paucas propoſitiones, diſputationis modo, quam licet interdum explicare, & Scholijs quibuſdam illuſtrare, aut argumenta contraria excogitare, ſive contra hanc ipſam, ſive contra alienam.

Diſputandum etiam non raro, tum publicè ſi occaſio datur, tũ privatim, ſi illud non conceditur. In diſputando a. fugiendæ λογομαχίαι, non ſecus atque in navigando ſcopuli, quæ vel à ſcopo diſſerentes inter ſeſe abducunt, vel alioquin implicant, adeo ut veritas ipſa obruatur, nec pro dignitate ſatis clarè eruatur, aut tempus irreparabile inutiliter extrahatur. Nam quid quæſo aliud eſt, de vocabulis contendere (ſi Galeno credim⁹) quàm tempus perdere? Cavendum quoq; etiam atq; etiam, ne alienis quæſtionibus aut argumentis, quæ ex parergis naſcuntur, à principali ꝓpoſitione nos abduci patiamur, ne nobis accidat, quod noctu iter facientib⁹, qui dũ igniculos vagos in agris diſcurrentes ſequuntur, longiſſime à via removentur. Quamobrem ad πάρεργα tantum παρέργως reſpondendum & propoſitæ rei explicatio diligenter urgenda. Poſtremo nec hæc exercitatio ſilentio prætereunda eſt, videlicet collatio diverſorũ authorum in eadẽ materia. Dictu mirum quantum faciant ad formandum

mandum acuendumq; judicium ejusmodi sententiarum inter se comparationes, Ita .n. cernis ubi congruant opiniones, ubi varient, ubi alius alio plura aut pauciora, ubi aptiora, aut aliena magis dicat, quo consilio alius ab alio interdum discedat, dissentiatq;. Atq; hæc de exercitijs quę Medicis cũ alijs studiosis cõmunia sunt in p̃sentia dixisse sufficiat.

Restant nunc alia solis Medicis necessaria, quæ anni tempora & curationes morborum suppeditant, quæ etsi non ad omnes pertinent, tamen sine molestia ab omnibus audiri possunt. Quapropter à nobis omnibus auditores optimi, peto, ut quod reliquũ est, patienter audire non gravemini. Vere & æstate prodeundum interdum nũc in hortos, in quibus opera humanæ industriæ conspiciãtur: nunc in campos, nunc in sylvas, quæ spõte varia plantarum genera producunt, nunc in montes. Non .n. omnis fert omnia tellus, sed alia alijs locis gaudent, proveniunt & proferunt: Quorũ nõ solũ appellationes, sed ẽt notitiæ Medico adprimè necessar æ sunt. Itaque crebro plantas inspiciant, & omniũ ætatum Ideas agnoscere discant, quædam etiam decerpant, domum ferãt & reponãt. Hyeme verò quãdo nec progrediendi nec inspiciẽdi facultas datur, Medicinæ Tyro tanquã sedula apicula, æstivo tempore congesta & servata subindè recognoscat, ut quod natura denegat, industria compenset. Perpetuo autem observandũ, & firmissimè non secus atq; ora.

culum aliquod tenendum, ut necessaria primum omniū discantur, deinde reliqua quæque, si otium est, & si libet adjiciantur. Neq; enim artis magnitudo, vitæque brevitas, nos in alienis discendis tempus collocare sinit, sed ad ea potius quæ usū habent cognoscenda hortatur. Huc non parùm facit crebro ingredi pharmacopolia, videre quæ simplicia, ut vocant hoc tempore, quæ composita apud Medicos in usu sunt, quo tempore anni simplicia colligantur, quomodo præparentur, serventur, reponuntur, Et quo pacto, ex ijs alia atque alia ad salutem hominum conficiantur & componantur. Vbi in his vos satis exercitatos, & aliquo usque progressos esse intellexeritis, tunc peculiarem aliquem virum deligetis, qui usum artis in curationibus morborum demonstret, cujus consuetudine assiduè utamini, cum quo ægrotos accedatis, discatisque quomodo præcepta authorum ad rem ipsam accomodare oporteat. Non enim satis est præcepta novisse, nisi in exemplis vos diu multumque exercueritis. Neque enim consulo, ut ipsi artem tam arduam & periculosam profiteamini, priusquam multorum morborum cūrationem inspexeritis, & periculum in alijs quid vobis ex usu futurum sit, feceritis, valde siquidem grave est, ex solis libris, mutisque magistris, priusquā judicium exemplis multo tempore confirmatam fuerit, Medi-

cinam profiteri. Hoc loco non omittere possum, aliud quoddã exercitij genus, quod sine dubiò utilissimum, & quasi repetitio quædam est, omnium quæ in tota arte necessaria ad curationem traduntur, quod si absolvero, mox finem dicendi faciam.

Est autem de modo discendi, sive explicandi, sive rectè inquirendi morborum curationes, in quo talis ratio servanda videtur. Principio considerentur natura & actiones membri, cujus affectiones inquirere volumus, ut facilius qualia & quanta sint, quæ præter naturam accidant, intelligatur. Deinde quærantur definitiones primum nominis & synonima ejus morbi. Hæc non tam ad auhores (alij enim aliter interdum eadem appellant) intelligendos, quam ad naturam morborum penitius introspiciendam, faciunt. Mox quæratur vera definitio, ad quam inveniendam illustrandamque jam dicta etiam conducunt: & diligens animadversio adhibeatur, qualis sit affectus, morbusve an symptoma. Si symptoma causa ejus investigetur. Nam morbum non symptoma curare oportet. Post definitionem si generale nomen est, distribuatur in suas species, & diligenter observetur, utrum sit morbus per essentiam aut colligantiam. Nam hæc diversitas curandi intentionem variat. Sequitur inquisitio & explicatio causarum, quæ non minus hic

quàm

quam ubique locorum in omnibus artibus ponderis habet, cui inprimis magno studio incumbendum. Tum demum enim verè aliquid scimus, cum causas ejus perspectas habuerimus. Nec minus hic quam alibi verissima Poëtæ sententia est: Fœlix qui potuit rerum cognoscere causas. Quin imo ferè curatio à causarum notitia & sublatione pendet. Videndum igitur utrum ejusmodi malum ab externa, an ab interna causa, sive ab utraque ortum sit. Si ab interna an hæc cum morbo simul consistere possit, vel à morbo separari queat. Cognitis causis consideranda sunt symptomata, & diserte propria vel morbo peculiaria à reliquis distinguantur. Ex his enim ad cognitionem morbi pervenitur. Signa itaque sumuntur à symptomatis, quorum priora διαγνώστικα sunt, quæ nos ad morbi notitiam ducunt, & locum affectum designant. Horum ut symptomatum, alia propria sunt quæ παθογνωμονικὰ dicuntur, alia communia. Postrema προγνώστικα dicta, quid spei de ægri salute sit, subjiciunt. Hæc non minorem prioribus usum habent. Nisi enim Medicus, an evasurus sit æger, an verò periturus, perspectum habuerit, quid aget? Quare προγνώστικα nos docent, quando sit curatio molienda, quando verò non. Deploratos enim curare & stultū est, & Medicum calum-

nijs

nijs exponit, quasi ipsius culpa perierit, quem fors ipsa peremit.

Post hæc omnia sequitur curatio, eaque duplex est Methodica & Empirica. Methodica sive Rationalis, eo quod omnia secundum rectam rationem in tollendis affectibus præter naturam agit & persequtur, perficitur vel victu idoneo tantũ, vel medicamẽtis appositis, vel ẽt manu, si priorib⁹ parũ proficitur, nec malũ tolli per ipsa põt Ad hæc omnia rectè adhibenda, judicio magno, & methodo recta opus est, nõ solùm universali sed ẽt particulari. Deinde observandũ, quid singulari quadam proprietate morbos faciat, quid eadem ratione morbos tollat, quid à tota substantia (ut Galenus loqui solet) simile aut contrarium sit, id quod Empiricæ proprium est. Quoniam vero in curationibus interdũ quædam perperam fiunt, vel à Medico non rectè monente, vel ab ægroto benè monitis nõ obtemperante, vel aliunde: Medicus ẽt hic prudẽns esse debet & observare atq; prædicere, q̃d periculũ q̃d mortẽ portendat, ut ipse deinde, si q̃d tale acciderit, à crimine vindicet. Huc ẽt pertinet, si q̃d non certam pernitiem, sed tantum periculum indicat, ut quod vel negligentia, vel casu delictum est, arte corrigatur, & singulari industria in integrũ restituatur. Ergo hoc loco de symptomatum, quæ vel magnitudine morbi, vel culpa Medici, aut ægroti, assistentiumque, vel ab aliqua externa causa

acciderunt correctione agendum. Postremò ut semel finem orationi imponam, aliquis locus tribuatur quæstionibus, non illis otiosis & Sophisticis, sed quæ vel ad inquisitionem causarum, vel ad curationes morborum necessariò pertinent. Hic authorum diversæ sententiæ conferantur & concilientur, hæc exercitatio, ut liberali ingenio suavissima, ita longè utilissima & maximè necessaria.

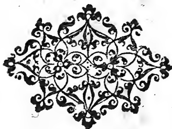
Possem si vellem, & si tempus pateretur, vobisque auditores optimi non grave & molestum esset, ea quæ jam obiter & συντόμως dixi, exemplo declarare, sed quia initio me brevem futurum pollicebar, promissa servabo, nec vos diutius detinebo. Hæc ergo via mihi ad Medicinam discendam videtur, non tam compendiosissima, quam verissima & utilissima, à qua si cui declinare libet, per me quidem licet, aut si quis meliorem discendi rationem novit, ut in commune cõferat magnopere peto. Non pudebit me rectiora docenti cedere, & palmam tribuere. Quod reliquum est vos omnes doctissimi viri & collegæ amantiss. rogo, ut hanc meam oratiunculam, quam non ad ostentationem ingenij comparavi, sed juvandi studio tyrones Medicinæ habui, boni consulatis, & si quid omissum esse, aut non satis dextrè tractatum videbitur, id ingenij mei

tenuita-

tenuitati, & quod in declamatorijs argumentis me non multum exercui aſcribatis.

Vos verò adoleſcentes hortor, ut meam ſententiam, de diſcendi ratione Medicinam, attentè auditam, fideliter quoque retineatis, & diligenter cum aliorum ejuſdem argumenti ſcriptis conferatis, ex qua collatione mediocrem voluptatem, fructum verò haud pœnitendum percipietis.

D I X I.

ORDO ET ORDINIS RATIO IN LEGENDIS HIPPOCRATIS ET GALENI LIBRIS,

PER IACOBVM SYLVIVM Medicum.

SIMPLEX SPES

PRUDENTIA FIRMA

ARGENTORATI,
Excudebat Conradus Scher.
M. DC VII.

JURIS UTRIUSQUE PRUDENTISSIMO AC INCORruptissimo Senatus Parisiensis primo præsidi Petro Lyseto, Jacobus Sylvius Medicus.

S. P. D.

Ingularis virtus tua, & eruditio incredibilis fecit omnino, ut tibi uni præter cæteros laborem hunc meum de medicæ lectioni, ordine dedicarem, mole quidem exiguũ, sed facultate maximũ. Nam ordinis tanta est pulchritudo, tantaq; vis rebus in omnibus non modò humanis & naturalibus, sed etiam divinis, ut nihil justũ, nihil rectum, nihil à reprehensione liberum habeatur, quod ordinatum non sit: idq; quo est ordinatius, eo perfectius: quantoq; minus habet ordinis, tanto imperfectius æstimetur. Nec alia virtus inesse rebus cũctis videtur, quàm ordinis ratio: quæ adeò late patet, ut in pauca cogi nequeat. Siquidem jam inde à cõcepto semine in corporis partibus formãdis, perficiendis, augẽdis, nutriendis, ad interitum usq; alterationum suc-

cessio, actionumq́ naturalium ordo exquisitus cernitur, nec ratione alia in plantis omnibus, in cibo item & potu, cæterisque causis salubribus ordo aliquis est necessarius, si animal sanum est futurum. Est etiam in vitæ conditionibus ordo, ac ordinum secretio: hinc privatus ordo, equestris ordo, & nunc quoque regius: in militia item ordo, religiosus & sacer ordo, in Republica bene constituta ordo, in familia bene morata ordo, & ubi non? Hinc factum arbitror, ut absurdissima omnia non modò factu, sed etiam dictu, ordine carere vulgo dicamus, & iisdem pro remedio esse ordinem adhibendum. Quid de memoria tam naturali quàm artificiali dicam? quarum ut illa citra ordinem nulla esse possit, ita hæc à Simonide poëta per convivarum ruina domus oppressorũ ordinem inventa, deinde aucta & illustrata multis imaginibus ordine certo collocatis? An non miramur partium anni quatuor ordine fieri quotannis vicissitudines? ac multo magis corporum cœlestium motus tam ordinate jam inde à condito orbe perpetuari, nulla in re mutatos? argu-

mentum summi illius diviniq́; ordinis, quem tanquam bonum omnia appetunt, ad eumq́; se confirmant, velut ad regulam quandam non Polycleti, sed planè cœleste. Nec ordine suo nunc diffinitorio, nunc resolutorio, nunc compositorio (sic enim appellare cogimur) disciplinæ carent, sed unum aliquem ex his ubique exprimunt, ac omnium maximè medicina. In qua etjam discenda rerum ordinem compositorium alicubi attigerat Galenus, ac opinor perfecerat libello in id instituto: sed eo media plus parte mutilo, desierat ordo videri, & à medicis inter legendum servari. Quæ res nobis stimulos dedit, ut quod in eo Galeni libello desiderari poterat, sufficeremus, & ordinis præterea nostri rationem redderemus. Cujus laboris, quanta sit futura utilitas medicorum libros lecturis, etiam ante experientiam cunctis perspicuum est. Fuerit autem noster hic commentarius nō modò dux quidam certissimus & tutissimus viæ in legenbis medicorum libris servandæ, sed etiam velut index ac coticula, qua possit quis medicū

explorare, an sit legitimus, & medici nomine dignus, aut titulo tenus medicus, & qui iniquissimè sibi nomen medici arroget, quorum etiam hodie maxima est turba, quos æquitate tua freti republica propediem extrusum iri confidimus. Fueritque ad istos sycophantas & logiatros deprehendendos hujus indicis major in repub. non dico utilitas, sed necessitas: quàm indicis aurum & argentum explorantis. Vale ordinis hujus senatorij coryphæe.

ORDO

ORDO, ET ORDINIS RAtio in legendis Hippocratis & Galeni, libris, per Iacobum Sylvium Medicum.

Uum artis omnis constitutio à finis notione ꝓficiscatur, artificem quoque quisquis fingere ac formare aggreditur, finem illi proponat oportet, in quem ceu laborum omnium scopum totus sit intentus: suos omnes conatus, studia, curas deniq; omnes conjiciat, nec prius à laborando quiescat, quàm optato fine fruatur. Hoc tamen interest, quòd qui artem constituit aliquam, à fine in causas propinquas resolutio incipit, nec antè à resolvēdo cessat, quàm ad primas & remotissimas causas pervenerit. Contrà verò qui artificem instituit, fine sibi primum proposito, omnia vestigat media ordine certo, quoad finem sit assequutus. Quomodo qui Romam petit, eam ceu finem & viæ scopū animo semper gerit, & iter disquirit quā potest certissimum, rectissimum, modis omnibus clementissimū, quod antè diligēter emetitur, quàm urbē ipsam attingat. Medicū igit formaturi, medicinæ ipsi finē proponamus, quē animo semper cernat, & in quem sua deinceps omnia studia conferat. Is autem

medicinæ finis est sanitas, qua homini (ut idem etiam de cæteris animantibus pronunciem) nihil est optatius, ob id, quòd per hanc actiones suas omnes integras obit. Est autē illa sanitas partibus similaribus sua, sua item organicis, sua denique toti corpori ex ambabus his partibus consistenti. Quomodo autem nō ex quovis ligno Mercurius fingi queat, ut est in Adagijs, sed aliud ipsi exprimendo, buxeum verbi gratia, aptissimum fuerit, ficulnum ineptissimum: sic neq; quivis Medicinæ auditor idoneus fuerit, etiamsi horoscopo, ut vani nugantur Astrologi, aut somnio monente, (id quod Galeno contigit) medicinæ sacris destinetur, nisi etiam raras illas animi simul ac corporis fortunæque dotes vel cumulatissimas sortitus sit.

1 Naturam videlicet solius veritatis tota vita studiosam, perspicacem, ingenio felici, memoriaque fideli præditam, ac prudentem.

Gal. libro de Constit. artis medicæ, & Hip. libro de præcep.

2 Corpus integrum, ac studiorum laboris patientissimum.

3 Facultates amplissimas, aut saltem mediocres.

4 Optimos quosque sui temporis præceptores, qui jam inde à puero ipsum rationalibus disciplinis, Grammatica, Logica, Musica, Astronomia, maximè verò Arithmetica, & Geometria (ut Plato consuluit) atque adeò Philosophia, diligenter ac methodo

Optimus quisq; me-

certa

certa imbuant: quam in rem libri Galeni demonstratorij sunt utilissimi. Cætera medico futuro necessaria, libro de Medici officio & honestate, & libro de Chirurgi munere, cum Galeni commentarijs 3. docet Hippocrates.

dicus idem est & philosophus.

Porrò auditorem his artibus quas percensui probè instructum, paucis præterea ad medicinam apparari oportet, ut ad medicorum libros accedat non modò instructior, sed etiam viæ in illis perlegendis tenendæ certior.

Imprimis igitur hos Galeni libros diligenter perlegat.

Hortationem ad artes discendas.

De vocabulorum rectitudine 1.

De captionibus, quæ in dictione consistunt 1.

Expositionem antiquarum dictionũ Hippocratis. 1.

De arte lib. 1. Hippocratis.

De prisca medicina lib. 1. Hippoc.

De præceptis medico servandis librum. 1. Hippoc.

Jusiurandum Hippocratis.

De lege libellum Hippoc.

De natura, mancum librum Hippocratis.

De significatione nominum Græcorum ex scriptoribus Atticis & Comicis congestos, propter philosophos & medicos nova dictionum Græcarum significata scribentes, libros 48.

Quorum adhuc desideratorum loco esse possint Lexica quædam medica, & libri definitionum Galeni, seu de vocabulis medicis, cùm erit illorum potestas. Nam qui definitionū medicorū libri titulo Galeni falsò circumferunt, ut Galenica quædā continēt, ita & nō pauca Galeni doctrinæ, hoc est, veritati pugnantia docēt. Potest tamen quisquis est Hippocratis & Galeni lectione multa exercitus, ex ipsorū scriptis vocū medicarū diffinitiones aliquot in unū colligere: modo id purius præstet ac verius, quam Otho quidam suo Onomastico.

Legat præterea medicinæ auditor futur⁹, historiam philosophorum Galeno adscriptā: & ejusdem librum, Quòd optimus medicus idem etiam philosophus esse debet: & librū de Optima doctrina: & de Sectis, scriptū his qui introducuntur: & de Optima secta, cuj⁹ vix octava pars est in versione veteri: & de Subfiguratione empirica: & de Experientia medica, librū justæ magnitudinis, in quo Pelopis præceptoris rationes scribunt, asserētis medicinā non posse per solā experiētiā cōsistere: & Philippi empirici, posse affirmantis.

Post hos doceri possunt: liber de Partibus artis medicæ, ad Justū in veteri versione: de Constitutione artis medicæ: & liber de Arte medica: sic tamen illorū interpretatione rēperata, ut tantū rudis quædā medicinæ (quā totā libri hi duo epitome perstringūt) imago

auditori velut per transennã proponatur verius, quàm explicetur. Nam quæ medico theoremata in his duobus libris densissima sunt, absoluto jam medico reficiendæ memoriæ gratia, & confirmandæ, ratione optima demonstranda sunt, non tyroni novo frustra inculcanda.

His apparato probè auditori, ordine quodam opus est ex rerũ natura sumpto, quẽ in legendis Hippocratis & Galeni libris (quibus medicina est absolutissima) sequatur, ut non modò breviorem, sed etiam certiorem, atq; manifestiorẽ viam teneat, in qua ceu gradus quosdam, priores libri posterioribus præstruant, & memoriæ fœcunditatem miram pariant. Ordinem hujusmodi leviter perstrinxit Galenus in fine libri de Arte medica, & libro secundo methodi: absolverat verò in libello de Ordine libros suos legendi, qui si integer nobis superesset, hac institutione nostra non magnoperè egeretur, nisi non ordinem solũ, sed ordinis etiam rationem doceret, sumpto hinc initio:

Medicina est scientia salubriũ, insalubriũ, & neutrorũ, scilicet corporũ, signorũ, causarũ. Ad quæ tria, corpora inquã, signa, causas: salubria insalubria, neutra, ceu capita quædam, & genera summa, referrunt omnia quãtũ is particularia, quæ in tota medicina traduntur: & q hæc tria cognoverit, ac in his se multũ diuq; exercuerit, is demũ medicus fuerit optimus. *Galen. in arte Medica ex Herophilo.*

Medicina verò cùm ibi scientia dicitur, latius scientiæ nomen & communius, non autem proprie accipitur. Est enim revera ars ἐκ ποιητικῶν, hoc est, factivarum, & opus aliquod relinquentium numero: non tamen simpliciter, ut ædificatoria domum, sutoria calceum, textoria pannum, sed veluti ea quę collapsas ædes instaurat, & calceos fractos, & vestes laceras resarcit. In hoc enim genere sanitatis tuendæ studium, & morbi profligandi consistit.

Primum enim sanos tum nos tum alios nosse, deinde ægros cupivimus: postmodum artem constituere, quæ sanitatem servet, aut si abijt, efficiat, desideravimus. Qua ratione ars factiva est medicina, jam factum opus, sed lapsum corpus instaurans. Quum igitur corpus humanum ceu factam jam domum consideremus, quomodo qui exacte cogniturus est, qualis est domus, ex ejus resolutione sola in partes, primum majores, postea minores, postremo minimas, ipsius velut elementa, ut lapides, cœmenta, ligna, intelliget, ac in harum singulis substantiam, magnitudinem, numerum, figuram, applicationẽ mutuam, & usum observabit. Sic humanum corpus quisquis est perfecte cogniturus, dissolutione ejus per anatomas primum in magnas partes, & instrumentarias, postea in minores, denique in minimas & similares, vera & propria hominis elementa, comprehen-

det:

det: singularumq; substantiam, magnitudinem, numerum, figuram, situm, connectionem, usum, actionē, contemplabitur. Quas res per compositionem Deus & natura prænoverunt, ut ædificator primus, omnes domus partes ad usum aliquem ante statuebat. Homini verò non exacte, sed tantum quadantenus novisse datum est, quam nos viam compositoriam medicum formando servamus: ob idq; universam corporis humani naturam, & omnes corporis ejus dispositiones sanas, ægras, neutras, harum denique dispositionum omnium causas salubres, insalubres, neutras, signis proprijs à medico pernosci oportere confirmamus. Vnde tres primæ & generalissimæ statuuntur, Physiologia, Hygieine, Therapeutice.

Physiologia est tractatio de corporis humani natura, citra cujus absolutam cognitionem, frustra aut sanitatem tueri, aut morbos profligare contendis.

Hygieine est, quæ corpus sanum similibus servat per sumenda, admovenda, educenda, facienda: tempore & dignitate prior Therapeutica, hoc est, curatoria, quæ corpus ægrū sanitati restituit, morbo per contraria profligato.

Alij medicinam in patres primas plures dividunt, tanquam superior divisio omnes medicinæ partes non exhauserit, sed eas tantum quæ corpus sanum & ægrum spectant expresserit.

expresserit: neq; eas omnes, ob id addüt Pathologiam, Ætiologiã, Semioticen: & alias permultas, de quibus mox agemus.

Pathologia affectus præter naturam, morborum scilicet & symptomatum differentias declarat.

Ætiologia docet causas morborum, symptomatum, sanitatis, & eorum quæ sanitatẽ sequuntur. Sunt enim causæ salubres, insalubres, neutræ.

Semiotice, signa declarat salubria, insalubria, neutra: & ea vel demonstrativa præsentium affectuũ, vel prognostica futurorũ, vel memorativa præteritorum, quorum multo minor est usus quàm duorum priorum generum.

Sed hæ tres medicinæ partes sub tribus illis generibus primis facilè comprehendunt. Nam sanitatem servare, aut morbũ abigere nequeas, nisi per signa utrunq; cognoveris, & causas utriq; salubres adhibeas, insalubres fugias. Vt rursus sub Therapeutice, Diætericen victus ratione: Pharmaceuticen medicamẽtis, præsertim sumptis, sed etiam admotis: Chirurgicen manu, curantem, omnes nostri majores locaverunt: ad quã Cosmetice, id est, ornatrix, & Commetice, hoc est, fucatoria interdũ quoq; reducitur; interdum ad Hygieinẽ, uti Analeptice, id est, renutritoria, & Prophylacce seu Prophylactice, id est, præcautrix ad utramq; reduci possit, diversis tamen

tamen rationibus. Quapropter harum Galenus meminit in libris Sanitatis tuendæ, & Therapeuticis.

Vtriq; etiam, Hygienæ inquam & Therapeuticæ, merito conveniat Gerocomice, hoc est, senes educandi ratio: cum senectus neq; integra sanitas sit, neq; omnino morb⁹, sed status quidam neuter: ut in morbum pa ratorum, aut à morbo revalescentium.

Ob id Galenus eam in libris salubribus inter neutras dispositiones descripsit, ut Pedotrophicē, quæ pueros educat, & Evecticen ac Gymnasticen inter sanas.

Alij scrupulosius dividētes, tot propemodum Therapeuticæ differētias adscripserūt, quot sunt corporis partes, & harum morbi, quales sunt:

Ophthalmice, oculorum morbis prospiciens.

Odontice, dentium.

Cynanchice, cynanchis.

Pleuritice, pleuritidibus.

Paracentice. i. punctoria, in hydrope & suffusione.

Tomice, id est, incisoria, in hernia.

Lithotomice, quæ calculum vesicæ, & (ut docet Hippocrates) renum quoq; execat.

Hedrice, quæ aff. ctibus sedis m. d tur.

Arthritice arthritidibus: & quæ haud ita pridem inventa est miseris mortalibus ægris Hydrotice, sudationes, morbum septentrionalem

Galeni (quo non pestilentior alter) curanis, scripta Jacobo Castrico Hasebroeano Antuerpiensi Medico. Ne interim omittam, quæ annis circiter quadraginta ante hydroticen inventa est, Aleipticen, hoc est, unctoriam, quæ luem initiò Hispanicam, nunc verò toti orbi communem & publicam, ipsa elephantia multò sæviorem, multis alioqui symptomatis illi similem, curare conatur unguentis ex argento vivo, & alijs quibusdam. Cujus hodie quæstus est longe uberrimus, sibique adjunxit magna ex parte Leprodiæteticen cum ligni Guaiaci decocto, & interdum Thymiamaticen, hoc est, suffitu quodam ex argento vivo & sulphure simul ustis curatricem. Cujus partis aleiptices, immensa hodie volumina plena invenias, ut etiam parva urbe atque adeò villa aliptes aliquis peritus & reunctor vivere etiam lautè suo lucro possit: cùm à dictis nuper therapeutices particulis ophthalmice, odōtice, & cæteris alijs dicti medici, jam inde à Galeni ætate vivant Romæ tantùm, & Alexandriæ, & Parisijs, & in alijs solum magnis urbibus, parvas verò sæpe mutare cogantur.

Cùm igitur tres tantum sint medicinæ partes primæ, Physiologia, Hygiene, Therapeutice, & in his cæteræ comprehendant, doceamus jam quibus Hippocratis & Galeni libris, quo ordine lectis, unamquanq; perdiscam' à Physiologicis ob id auspicati, quod illi

illi naturam corporis humani jam inde ab elementis ad usque perfectam organi cujusq; & totius fabricam omnibus integris actionibus naturalibus, vitalibus, animalibus prædi-tam perdoceant. Legantur autem ejus libri hoc ordine.

PHYSIOLOGICI LIBRI.

De natura hominis, Hippocratis liber unus, cum Galeni in eum commentarijs quinque, quorum duobus jam factis, tres alios scripsit Galenus, asserentes librum de Natura hominis non esse adulterinum, sed verum Hippocratis, & his suis placitis Hippocratem ubique consentire, contra quorundã calumniam.

Galenus in libris suis.

* De elementis secundum Hippoc. in natura hominis. Galeni commentar. lib. 2. In quorum demonstratione ea tantum attigit Galenus, quibus est usus Hippocrates, cætera docet libro decimotertio Domonstrationũ: libro quinto & sexto de Placitis Asclepiadis: lib. de Facultatib⁹ medicamẽtorũ purgantiũ: in libello hac de re scripto: & in libello ipsi asscripto, quòd qualitates sunt sine corpore.

** Quibus elemẽta docentur mistis omnib⁹ cõmunia, & propria animalis sanguine præditi.*

* An sanguis natura sit in arterijs Galenus in Erasistratum.

De humoribus, 1. Hippocra. cum Galeni 3 comment.

De

De atra bile, Gal. 1. Alter verò ex Galeno, Ru fo, Aetio collectus.
De feminis genitivi natura, Hippoc.
De spermate, lib 2. Gal.
De ratione procreandi liberos, Gal. quē citat in comment. in lib. de nat. hu. Hip.
De membrorum compage, seu de nat. huma na, Gal. attributus in veteri versione.
De natura fœtus, Hipp.
De formatione fœtus Gal.
An animal sit quod in corpore continetur, Galen.
De partu septimestri & octimestri, H.
De superfœtatione mulierum, Hipp.
De non perferentibus & infœcundis, Hipp.
De virginum natura, Hipp.
De fœminea natura, Hippocratis.

Quibus elementa animalis propria semen & sanguis, menstruus tamē in muliere & animalis ex his formatio et partus traduntur.

De calore nativo contra Lycum, reprehēdentem Aph. 14 lib 1. Hippocratis.

Introductio, seu medicus Herodotis liber, non Galeni, ut ex commentario Galeni 31. particulæ secundæ, lib. sexti Epidemion liquido apparet.

De pueri dentitione lib. 1. Hippoc.
De ossium natura, Hipp.
Osteotome, id est, ossium divisio, à qua cur incipiendum, ratio est initio Administ. anatomic.
* Chondrotome, cartilaginum.
Syndesmotome, ligamentorum.
Arteriotome, arteriarum.
Phlebotome, venarum.

** In quib⁹ & sequētibus anatomicis elemēta hominis*

Neurotome, nervorum.
Myotome, muſculorum diviſio: & ſimul Te-
nontotome, id eſt, tendonum.
Arthrotome, articulorum.

Hæc Myotome compendio tradit omnia de muſculis ſcripta, in libris adminiſtrationum anatomicarum, ad quas mox ab Oſteotome tranſiri poteſt, omiſſis cartilaginum, ligamentorum, vaſorum, nervorum anatomis, utpote inibi deſcriptis.

Ophthalmotome, quam etiam lib. 10 de Vſu partium docet.
Metrotome, id eſt, uteri diviſio lib. 1. obſtetrici cuidam ſcripta.

*De inſtrumento olfactus lib. 1.
De carnibus, Hippocrat.
De corde, Hipp.
De articulis Hipp. cum Galeni commentarijs 4.
De glandulis omnium partium, Hipp.
De corporum ſectione, Hipp.
De locis in homine Hipp.
De virginum & fœminarum natura Hipp.
De ſectionis controverſia lib. 2. Gal.
*De anatome vivorum.
De anatome mortuorum.
Adminiſtrationum anatomicarum lib. 15. pulcherrimi: quorum decimus, & reliqui ſequentes deſiderantur.
* De anatome Hippocratis, libri 4. Galeni.
De anatome Eraſiſtrati, libri duo Galeni.

propria hoc eſt, partes ſimilares (quibus organica cōſtant) actionū autores declarantur.

** In quibus partiū quarundā organicarū anatōe tradit.*

** Quorum meminit Gale. in libris ſuis, & in fine artis medica, ne quis ſuppoſititios putet: ſed quæ in veteri verſione ē de anatome vivorū, Galenō ē: Gale. n. pſæpe citat: m. legi pōt. cū iudicio.*

** Invenib*

De *ſcripti.*

De anatome parva, Galeno afscriptus in veteri versione.

Epitomatum libri quatuor in libros viginti Marini anatomicos, omnium corporis partium quantumvis exiguarum anatomas fusissimè exprimentes, in quorum 16. quæstiones tractantur de cerebro, an motus ejus sit pulsatorius, & an respiratio in cerebrum fiat: & decimus septimus de Principatu cerebri.

Epitomatum libri duo, in libros Lyci anatomicos.

Commentarij de ignoratis in anatome à Lyco Macedonico Quinti discipulo, omniū in anatomis peritissimo.

De usu partium corporis humani lib. 17. omnium anatomaticorum pulcherrimi, doctissimi, planè divini, & qui ab omnibus intelligantur dignissimi. Ex quibus nescio à quo Arabe, lib. 10. de juvamentis membrorum excerpti, & veteri versione semilatini sunt facti: ut in prologo veteri in lib. de Usu partium patet legenti.

An post tot tamque absolutos Hippocratis & Galeni anatomarum libros, hominis physiologiam ex Platonis Timeo, qui est de hominis natura: aut ex Ciceronis lib. 2. de Natura deorum, discere requiris? Multò minus, opinor, ex Guidonis, Mundini, Alexandri Benedicti libris anatomicis, vel barbariè, vel ignorantia crassissima plenis: omnium minimùm

minimùm ex Carpi picturis, partes hominis propè omnes exprimentibus, quàm infeliciter, norunt, qui veram naturæ historiam, hoc est, humani corporis sectionem manibus suis aliquoties tractarunt, atque oculis suis nõ semel observarunt. Id verò munus etiamsi felicissimè obivisset, mulierculis oculos pictura inani pasturis tantum oblectamento fuisset, & personatis quibusdam medicis ostentationi. Medicum autem rationalem remorantur magis umbræ hujusmodi, quàm promoveant. Nam corpus ipsum medico futuro est sæpe videndum, sæpe manibus tractandum, idque totum non superficietenus: ut partium corporis omnium substantiam, magnitudinem, numerum, figuram, situm, connexionem, tanquam ungues & digitos cognoscat, non autem solam partium superficiem pictura expressam. Quapropter intercidit vixdum nata farrago illa Carpi, sumptuosa quidem, sed nullam in rem utilis. Quòd si plantas non dico pingi, sed ne describi quidem volvit Galenus, verum per manus tradi & doceri, an futilem vanamque partiũ corporis nostri picturam tolerasset? an his formatum recepisset medicum? nisi fortè pictos homines curaturum? Neque credas ad has Galeni anatomicas descriptiones ubique exactissimas & verissimas, quicquam posse etiam maxima doctissimorum industria accedere. Quod tu probè judicabis, si libros ejus

ejus Græcos cum libro naturæ & humano corpore contuleris: non autem Latinos, locis permultis corruptissimos. Sed ad pensum redeamus. Post anatomicos, legendi sunt tibi,

* De temperamentis libri duo: nam tertius de temperamento simplicium medicamentorum, ante hæc legendus.

De inæquali intemperie.

Animi mores corporis temperaturam sequi, Galen.

De optima corporis institutione.

De evexia.i.bono corporis habitu.

Parvi tres hi libri amicis quibusdam scripti, pro illorum captu & usu.

De facultatibus nostrum corpus dispensantibus. 1.

De substantia facultatum naturalium. 1.

* De facultatibus naturalibus tres.

De urinarum secretione lib. 1. contra eos scriptus, qui sanguinem à renibus mutatū, urinas creare putant, Gal. in lib. de Atra bile.

De facultatibus animalibus. 1.

*De mente mancus est liber Hippoc.

De placitis Hippocratis & Platonis, lib. 8. sed primus desideratur.

Animi mores, corporis temperaturam sequi, & contrà, lib. 1.

De motibus manifestis & obscuris.

De motibus musculorum. 2.

De motu sup.. iliorū male tradito à quodam.

*In quibus facultatū (à quibus actiones prodeunt) principia, & essentia docentur, et sequētib.

*In quibus actione hominis primariā conservans actio, scilicet nutritio, et quæ illi serviūt actiones aliæ naturales tra duntur.

*In quibus ut libris Aristotelis de anima, de sensu et sensato, docet sensus & motus voluntarius, per quas actiones pri-

De

De voce libri quatuor à Galeno citati in suis libris.
De causis respirationis.
*De usu respirationis.
De motu thoracis & pulmonis 3. adolescẽ ti cōdiscipulo scripti, ex Pelopis præceptoris dogmate: paucis à Gal. inventis, quæ ad finẽ libri ejus 3. scribuntur.
Eisagoge pulsuum 1.
De usu pulsuum 1.
De differentijs pulsuum 4.
* De dignotione pulsuum 4.
De causis pulsuum 4.
De præsagijs ex pulsibus 4.
Compendiũ & epitome pulsuũ 1. in dictos nunc libros sexdecim, Galeno citata in Therapeut. libris, in exemplarib. græcis desiderata, videtur esse cōpendiũ puls. in veteri versi.
De pulsib. contra Archig. 8.

Hactenus ipsum hominem vivum & sanũ absolvimus: nam ex substantia, materia, & forma, & accidentibus ipsi substantiæ qualitatibus (quæ principia sunt simplicia, ac omnium rerum elementa ultima & remotissima) naturæ elementa quatuor, ignem, aërẽ, aquã, terrã coalvisse docuimus: ex his vero ꝑ alimenta humores in nobis quatuor, sanguinem, pituitam, bilem flavam, & atram: atque ex his sperma masculinum & fœmininũ, & sanguinem menstruũ; ex quibus partes corporis

maria hominis actio id est, ratiocinatio, cũ Aristoteli, vel sermocinatio, ut Gal. lib. 16. de Vsu partiũ, et Agricola placet, melius perficitur.

** Hi oẽs licet motum volũtariũ ẽt doceant, tn. eodẽ spectant quo sequentes.*

** In his & paulò supiorib⁹, ut Aristot. in lib de lõgitudine et brevitate vitæ, docet actio scil vita. sine qua primaria hominis actio*

super dicta consistere nequeat. corporis nostri similares, tam spermaticæ quàm sanguineæ, singulorum organorum materiæ, propriaque & propinquissima nobis elementa conformatæ sunt. In quarum triplicis substantiæ, spirituosæ, carnosæ, solidæ, justa quantiate, proba qualitate, est facultatum naturalis, vitalis, animalis, nostrum corpus gubernantium, hoc est, vitæ ipsius essentia & robur.

Superest igitur ea nunc ascribere, quibus ipsa sanitas nostra tam fluxa, tam lubrica, tã facilis, mutari à quavis causa insalubri potest, vel integra, vel integræ proxima diu servari. Nã omnino servare integra nequit, quod corruptelæ & interitus nobis est cognata necessitas, ut demonstratur initio Sanitatis tuendæ. Servabitur autem idonea quantitate, qualitate, tempore sumendorum, educendorum, admovendorum, faciendorum: quæ docentur libris,

* De alimento, Hippoc. cum Gal. comment. 4.
De alimentis 3. Galeni.
De aquis, aere, regionibus, Hippocratis, cũ Galeni commentario.
De vino, Galen.
Sumenda * De aqua, Gal.
De ptisana, qui Galeno ascribitur.
De euchyma & cacochymia 1.
De attenuante & crassante victu 1.
De flatibus 1. Hippocratis.
* De usu humidorum, Hipp.

De

De corporis fluore perpetuo 1.
* De re venerea, Hipp. *Educēda.
De urinarum differentijs & signis Hippoc. & alius Galeno asscriptus.
* De lavationibus, Hipp. (Gal. * Admovenda.
De exercitatione per parvam sphæram.
* De re venerea Hipp. etiam ad facienda reducit Galenus in libris salubribus. * Facienda
De salubribus rebus, Hipp.
De ratione victus salubris, Hippoc. cum Gal. comm.
* De ratione victus privatorum, Hippoc. cū Gal. comm. * Omnia illa 4. simul.
Empiricæ diætæ subfiguratio, Gal.
An medicinæ, vel gymnasticæ sit ars sanitatis tuendæ, ad Thrasybulum lib. 1.
De sanitate tuenda 6. Gal.
De consuetudine 1. Gal.

At quoniam in his salubribus causis quantitatem, qualitatem, tempus, ad unguem servare est difficile, ut aliquando à mediocritate cuique homini sua non recedamus: hic autem recessus etiam si parvus est, frequens vero est, paulatim corpus immutando, affectibus præter naturā parat: & quæ prius causæ fuerant salubres, sumenda scilicet, educenda, admovenda, facienda, hæ ob mutatam insigniter quantitatem, qualitatem, tēpus, insalubres & morbosæ evadunt. A quib⁹ tandem aliqua saltem una actione insigniter ut sensu percipi possit, læsa, vel pluribus si- Pathologia Aetiologia

mul læsis fit morbus, affectus homini præter naturam, ob id abigendus, ac etiam quia actionem lædit, propter quam partium & totius sanitatem requirimus.

Ob id sanitas jam perdita est recuperanda, & morbo tandem profligato per salubres causas effectrices instauranda. Morbi autem naturam docent libri sequẽtes: sed quũ morbus sit triplex, primus partium similariũ (quæ primæ sunt, & propinqua nobis elementa) intemperies calida, frigida, humida, sicca, calida humida, calida sicca, frigida humida, frigida sicca: & hæc vel sola, vel cum aliqua materia, ut sanguine, pituita, bile alterutra, seroso aquosoque humore, flatu, & vapore. Secundus, partium organicarum ex similarium justa magnitudine, numero, figura, situ, connexione idonea conflatarũ incommoderatio, in magnitudine, numero, figura, situ, connexione tam similariũ quam ipsorum organorum. Postremus ambarum communis, & qui alterutri per se, vel simul utrique potest accidere, solutio continui, ab incisione, fractione, tensione, erosione: secundum horum morborum ordinem libri possunt legi.

Post hos illi qui omne morborum genus complectuntur: quos si etiam primos legas, nihil peccaveris.

De inæquali intemperie lib. 1. Gal.

De differentijs febrium, 2.

De marasmo, id est tabe 1. libellus paruus amico datus.
De atra bile, seu melancholia, Gal.
* De atra bile alius, ex Galen. Rufo, Aetio, Sicamio. *Similares morbi.
De insania, Hipp.
De comate, Gal.
De tremore, spasmo, palpitatione.
De vitijs & passionibus animæ.
De morbo sacro, seu comitiali Hip.
De epilepsia eodē morbo, Gal. obstructione. (fit.
De marasmo omni, Gal. corpus in hoc minutum est.
* De tumoribus præter naturam, Gale. corpus, aut pars, in hoc immodicè augetur: quia tamen in eo est simul intemperies & humoris ipsum facientis natura, & primū aposcema, tandem etiam apostema, in cōmunes omni morbo libros rejici potest. *Organici.
* De vulneribus capitis, Hippocratis. *Cōmunes.
De vulneribus letalib. Hipp.
De fracturis, seu fractis & luxatis ossibus, & eorum repositione, Hip. cum Gal. commentarijs tribus.
De ulceribus & fistulis, Hipp.
De hæmorrhoidibus, Hipp.
De fœminarum morbis lib. 2. Hipp.
De virginum morbis lib. 1. Hipp.
De gynæceis, id est mulieribus & uteri morbis, & remedijs, versus à Nicolao Regio Calabro, aliorum multorum Galeni ope-

rum interprete antiquo, rudi quidem, sed fideli, cujus exemplaria certe castigatissima & integerrima vellem Venetis & Germanis fuisse in manibus, non tot hiatibus, tot erratis portentosis scateret Galenus his impress'. Hæc miror Venetos in Calabria non conquisisse, in qua fuit medicus ab hinc annis circiter centum, anno salutis 1465. Eusebius, 1363 pontifice Vrbano quinto, ut Guido Cauliacus de eo scribit in initio.

De dignotione & curatione singulorum animi affectuum. Galeni.

De differentijs & causis morborum & symptomatum libri sex.

De plenitudine 1.

De causis continentibus & propinquis morborum, Galen.

De causis procatarcticis seu externis, Gal.

De morbis libri 4. Hippocratis.

De morbis internis & externis, Hipp.

Epidemiorum prim' & tertius, verè, Hippocratis, cum Galeni commentarijs 6, in utrumque tribus.

Epidemiorum secundus cum sex Galeni commentarijs: quartus, sextus, à Thessalo Hippocratis altero filio, ex relictis à patre per tabellas commentarijs consarcinatus, quorũ sextus in peregrinatione observatos passim morbos non epidemios continet, cũ sex commentarijs Galeni.

Cõmentarij 8. in sextum Ga. inter suos de com. ment.

Epide-

Epidemiorum quintus Hippocratis iunioris, qui filius fuit Draconis, alterius filij Heraclidæ & magni Hippocratis, quem quintũ nonnulli etiam Thessalo tribuũt, ut & septimum, qui apertè Galeni sententia spurius est, ac incerti authoris.

De typo, Galen.

Ad eos qui de typo scripserunt, Gal.

De quatuor temporibus morborum uniuersalibus, Principio, incremento, statu seu vigore, & declinatione, seu tota morbi duratione.

De quatuor temporibus morborum particularibus, seu de accessionum principio, incremento, statu & declinatione.

De crisibus libri tres.

De diebus decretorijs lib. 3. Gal. Est etiã Hippoc. unus.

De morborum decretorio, Hipp.

De morborum septimanis diebus, Hipp.

De locis affectis, quos Galenus statim subiungit lib. de diff. & causis morb. & symptomatum in lib. suis.

De noscendis oculorum morbis, Opthalmico cuidam scriptus.

De dyspnœa libri 3.

Ars medica, Galen.

De lotij differentijs & signis, Hippocratis: & alius Galeno ascriptus.

Postquam libris proximè superiorib' morborum omnium essentiam, species, causas,

symptomata, tempora, formas, morem, signa, & in quibus corporis partibus hi sunt, didiceris, jam horum ex corpore dispositionem per contraria ipsis remedia addere oportet, quærendaq; auxiliorũ ad hanc rem idoneorum materia, in sumendis, educendis, admovendis, faciendis, quæ declarant abunde libri hujusmodi.

De alimentorum facultatibus: nam hi ut de euchymia & cacochymia, attenuante victu, ptisana, & cæteri ad Hygieinen pertinentes, cum Galeno ad Therapeuticen sunt utiles: quoniam in hac vires servare similibus oportet, aut saltem fovere, & consuetudini, id est, consuetæ per sanitatem victus rationi, in sumendis, educendis, admovendis, faciendis, aliquid condonandum est, Hipp. Aph. 17. lib. 1. Proprij autem Therapeutices hi libri fuerint.

De temperamentis liber tertius: hic enim est de temperamentis non hominum, sed simplicium medicamentorum.

De facultate simplicium medicamentorum lib. 2.

De simplicibus ad Paternianum in versione veteri.

De simplici medicamento unus, Gal. attributus.

De paratu facilibus medicamentis unus Galeni, sine principio, quem citat lib. Methodi: & alter ad Solonem Archiatrum libris duobus

duobus Græcis divisus, in unum coactus, sed in principio quàm græcus auctior in veteri versione, tamen lectione dignus.

De facultate centaurij, Gal. attributus, in veteri versione.

De generalibus medicamentorum facultatibus, in veteri interprete: alter ibidem longissimus de Dynamibus, id est facultatibus.

De medicamentis à totius substantiæ similitudine agentibus, à Galeno in simplicibus aliquoties promissus, quæ secreta vulgò vocamus.

De catharticis, id est medicamentis purgantibus humores, & à singulis propè partibus, Galeno in veteri versione asscriptus, maxima sui parte optimus.

De virtute pharmacorum purgantium, diversus à priori in veteri interprete, & græco exemplari æqualis.

De helloboro, Hippocratis.

Antiballomena, Galeno asscripta.

Postea horum utendorum modus, quantitas, qualitas, tempus, & quæ cætera aliquid indicant, sunt cognoscenda ex libris sequentibus.

Methodo medendi, seu therapeutica lib. 14.

Arte curativa ad Glauconem lib. 2. illorum 14. epitomis.

De remedijs paratu facilibus, 1. sine principio.

Alius ad Solonem scriptus, ut nunc di-ctum est.

De curatione morborum per venæ se-ctionem, hirudines, revulsionem, cucurbi-tas, scarificationem, liber tertius. Nam pri-mus de phlebotome est in Erasistratum, se-cundus in Erasistratios Romæ manentes, E-rasistratum defendentes.

De curandi ratione secundum Erasistra-tum.

De tabe & ejus curatione, quem ob id et-jam Therapeuticum facit Galenus.

De atra bile duplex in Pathologia dictus: uterque etiam Therapeuticus.

De agnitione affectuum animi, & reme-dio.

Consilium puero epileptico datum Gal.

Curatio icteri, Galeno ascriptus in veteri versione, optimus libellus.

Quomodo arguendi, qui fingunt se ægro-tare.

De visu Hippocratis.

Quos oporteat medicamentis purgare, & quibus, & quando.

De affectuum renũ agnitione & curatio-ne, Galeno ascriptus liber, uti & de Vrinis.

De gynæciis libellus in veteri versione, nõ negligendus.

De potionibus medicis, Hipp.

De telorum extractione, Hipp.

De pueri in utero mortui extractione, Hipp.

Liber

Liber secretorum, Galeno male asscriptus in veteri versione.

Liber de medicamentis expertis bonus, ibidem.

De compositione medicamentorum generali lib. 7.

De compositione medicamentorum cuique parti & morbo idoneorum lib. 10.

De antidotis lib. 2.

De compositione theriaces, & ejus commodis ad Cæsarem in veteri versione.

De theriaca ad Pisonem 1.

De theriaca ad Pamphilianum, qui in veteri versione male ad Pamphylum scribitur, & pauca in principio & fine omisit.

De ratione victus in morbis acutis lib. 4. Hipp. cum Galeni commentarijs tribus, in partem ejus libri quæ vere est Hippocratis, duob' in reliqua Hippocr. eo libro attributa.

Reliqui Galeni in Hippocratis libros quosdam etiam therapeuticos commentarij, plurima continent therapeutica theoremata, ut commentarij.

Quatuor in librum de articulis.

Tres in librum de fracturis.

Vnus in librum de ulceribus.

Vnus in librum de vulneribus capitis.

De ponderibus & mensuris, Gal. asscript'.

Medicum verò in curatione, vel etiam ante curationem, coram ægro vel ægri parenti bus & amicis præsentire ac prædicere opor-

tet, præsentia, præterita, & futura (de his e-nim tribus temporibus utrumque dicitur Hippocrati, ut docet Galenus initio Prorrheticorum & Prognosticorum) & quæ æger prætermittit, ut morbi naturam, & ægri conditionem agnoscere credatur, & ob id se audentius medico committat. Vt etiam victus rationem, atque adeò totam curationem felicius instituat: ut salutem quoq; certam possit promittere, vel mortem futuram prænunciare, non ex astris, & astronomicis quibusdam schematibus nugacissimis, sed ex ipsa rei natura, hoc est, morbi essentia, genere, quantitate, more, tempore, & ægri viribus, contra morbum talem ac tantum pugnantibus: robustis, & ob id morbum victuris: vel imbecillibus, & ob id morbo cessuris. Quæ res medicum admirabilem, & propè divinum, & à calumnia de ægri morte liberum reddit. Hanc in rem utiles sunt libri omnes prædicti physiologici, præcipuè omnes de pulsibus, quos inter prognosticos, post eos qui de Criticis diebus & Crisibus recenset Galenus in libris suis, & ordine: & de Dyspnœa, & alijs actionibus. Ad Hygienen pertinentes, pathologici, ætiologici, semeiotici: præcipuè Locorum affectorum: Epidemij: Therapeutici item omnes. Præter hos verò in id præstantissimi sunt.

De Coacis prænotionibus, lib 1. Hipp.

Prognosticorum Hippoc. libri 3. cum Gal. commentarijs tribus.

Prorr-

Prorrhetica, id est prædictiones Hipp. cum Galeni commentarijs tribus. Hæc prorrhetica, ut prognostica, in tres diviserunt libros, fortasse ob tres Galeni commentarios. Calvus prorrhetica tantum in duos libros divisit. Vtrumque opus, & Aphorismos, ex Epidemijs videtur Hippocrates collegisse, tanquam ex particularibus experimentis universales sententias, Galen. libro primo de diebus criticis.

De prænotione 1. Gal. pulcherrimus.

Præsagia ex insomnijs unus Hippoc. & alter Galeni.

De languentium insomnijs Hippoc.

De decubitu prænotiones ex mathematica scientia, Galeno asscriptus.

Aphorismorum lib. 7. Hippocratis, licet septimus sit anceps, cum Galeni commentarijs. In his enim plurima sunt ad prænotionem prædictionemque maxime idonea: quędam ad Therapeuticas partes, diæteticen, chirurgicen, pharmaceuticen: alia non pauca ad alias medicinæ partes pertinent (ut deĉtè exploranti manifestũ est) in quos oẽs velut epitome est Ars medica, quam etiam totam constituere docet libro de ipsius constitutione.

Quod si qua in his medicinæ partibus aut obscuriora sint, aut forte majoribus non satis comperta (neq; n. omnia aut invenerũt, aut noverunt, aut scripserunt) ex posterio-

ribus ea illustrare, aut locupletare oportet. Græcis, Rufo, Aëtio, Aretæo, Paulo, Oribasio, Alexandro Tralliano, Dioscoride, Actuario: Arabibus, Serapione, Avicenna (ubi tersus erit) Avenzoar, Haliabate, Rase, Mesue: Latinis, Celso, Plinio, Scribonio, Marcello Empirico, Leoniceno, Hermolao, Ruellio, Manardo, Fuchsio, Musa, Acakia, & si quos alios felix hoc seculum ad illustrandã artem medicam excitarit: Arnal. Villanovano, Gordonio, Alexandro Benedicto, Montagnana, Varignana, Savonarola, Valesco de Taranta, Girardo de Solo, Arculano, Tornamira, Gatinaria, & cæteris propè innumerabilibus, quorum nullus tibi est contemnendus, sed in singulis velut mellificium colliges, si ab his feliciter experta observaris. Nullus enim est scriptor tam ineptus, qui non aliqua parte juvet, ut Plinij utar verbis, modò judicium adsit, lectione doctiorum quæsitũ & firmatum.

Veruntamen quum libros Hippocratis & Galeni prædictos omnes, saltem hodie prostantes, profiteri longissimum & molestissimum fuerit, ob id in singulis medicarũ partium generibus aliquot delegimus prælegendos, cæteris cujusque diligentiæ relictis, utpote quos facile sit intellecturus ex nostris prælectionibus. Nobis igitur interpretandi sunt.

De natura humana, seu hominis elementis, liber unus.
De temperamentis libri duo.
De facultatibus naturalibus libri tres.
Eisagoge pulsuum lib. 1.
De motu musculorum lib. 2. Et alijs ad animalem facultatem pertinentibus.
De usu partium lib. 17.
De alimentis lib. 3.
De sanitate tuenda lib. 6.
De differentijs & causis morborum & symptomatum lib. sex.
De locis affectis lib. 6.
De temperamentis liber tertius.
De simplicium medicamentorum facultatibus lib. 11.
Methodi medendi li. 14.
Liber tertius Pauli Æginetæ, cum Practica Gatinariæ, vel alterius.

FINIS.

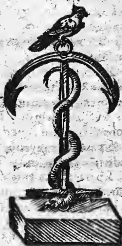

JOANNIS ALBERTI VVIMPINAEI

MEDICINÆ AC PHILOSOPHIÆ DOCTORIS.

METHODVS DOCENDI Medicinam.

SIMPLEX SPES

PRUDENTIA FIRMA.

ARGENTORATI,

Excudebat, CONRADUS SCHER.

M. DC VII.

METHODUS DOCENDI MEDICINAM.

IMprimis errores, qui circa docēdi rationem committuntur, corrigendi sunt, qui ad tria referri possunt genera, ad confusionem ordinis, Theorematum falsorum propositionem, & causarum rationumq; sinistram assignationem. Confusio sita est in ordine tum docendi, tum autores explicandi. Cum enim medicus cōfuse docet, ita ut postrema primis præponantur, media quandoq; taceantur, paucaq; suo loco dicantur: fieri non potest, ut auditores magnum percipiant ex prælectionibus fructum: cum quia à Doctore ista confusione avertuntur: quod putent, quæ ad ipso proponunt, sine judicio esse convasata: cum judicij sit conjūgenda conjungere, & seperanda separare: tum quia auditorū mens perturbatur ordine perturbato: quod nesciat, quæ cohæreant & quæ non. Ita quoque si ij authores prælegūtur primo, qui sua dicta ex aliorum scriptis probant, ij verò posterius qui fundamenta tradiderunt: præpostere auditores docentur, cum fundamenta primo, deinde ea q̄ superstructa sunt, ut ex ijs derivata, cognoscēda sint. Ita quoq; nihil perniciosius est, quam cum theoremata falsa ꝓponūt, cū difficillimè abjiciāt post, quando

quando juvenum animi ijs sunt imbuti. Perseverant itaque in erroribus, aliosque ut in eosdem pertrahunt: ut eos, qui agnitis ijs relictisq;, veritatem inquirunt, in sectantur: quibus miserè affliguntur bonæ disciplinæ: varijsq; Sectis alijs alio distrahentibus, contaminantur. Ita circa assignationem causarum, quatuor modis quoque peccatur. Vel enim omnino prætermittuntur: & ita nihil scitur, neque quicquā certò percipitur. Vel assignantur quidam causæ, sed pro veris falsæ: & ita notiones de rebus falsæ animis imprimuntur, erroresque generantur. Vel veræ quidem, sed ad rem non pertinentes, quæ quoq; nihil conferunt ad cognitionem rei. Vel veræ cum falsis miscentur, quæ potius perturbant, quam docent. Quæ omnia cum perniciosa sint auditoribus, indoctoribus autem intollerabilia: necesse est ut explodantur: & pro his ea in usum vocentur, quæ conducibilia & honorifica sunt, quæ sunt tria, bona ratio methodusque docendi authoresque explicandi. Theorematum errorum propositio, & causarum proximarum verarumque assignatio. His enim trib' tota docendi discendique ratioq; perficitur: Qui enim rectè docere volunt, necesse est ante omnia suis auditoribus summam totius artis oculis subjiciant, quam uno quasi obtuitu comprehendere valeant. Sic enim ad amandam & perfectius cognoscendam ipsā artem

artem excitabuntur: quando pulchritudinē ipsius, quæ ex omnium partium connexione emicat, intuebuntur. Hoc autem per methodum divisivam facile præstabunt: cum hæc primo totum, deinde partes essentiales primarias, postea partium partes usque ad minimas proponat, ostendatque quomodo & in quibus illæ concordent aut differant: essentia, numero, magnitudine, facultate, operatione, figura, conformatione, amplitudine, principatu, duratiōe, causis effectuq; & similib⁹. Huic instituto inserviunt tabulæ Medicæ Zuingeri in librū Galeni de constitutione artis, & in ejusdem artem parvam. Itē Iacobi VVeckeri medicæ Syntaxes totam artem medicam brevissime & perspicuè cōprehendentes: quibus in hoc genere à me hactenus nihil visum est perfectius: Item tabulæ Sylvij de causis morb. & symp, aliæq; aliorum plurimæ. Neque nos terreat, quod artes methodo resolutiva inveniantur, compositiva commodissimè doceātur: cum nullus ad medicam artem accedat, qui non aliquid de ipsa prægustarit: & aliquos saltem medicos libros obiter inspexerit: & divisiva methodus in memoriam res ipsas fidelissimè inprimat: neque ars invenienda sit: neq; perfectè primò docenda, cum hoc non nisi longo tempore fieri possit: & fructuosius sit, summam artis primo intueri, quàm longis sermonibus circumduci: neque ad finem un-

quam

quam pervenire. Quam molestum enim sit frustulatim aliquid discere: neque scire quotuplex id sit quod discas: ij norunt, qui utrumque experti sunt: & hunc implicatum & alterum expeditum discendi modum. Quare ut dixi, initio summatim per methodum divisivam, omnia ad artem medicam spectātia proponēda sunt: ut discipulus videat, quæ sibi deinceps cognoscenda perfectius sint: & in quæ opera sua collocanda.

Quibus fœliciter peractis, quiescendum non est, neque *Doctori* neque discipulo: ne ille nihil docuisse, hic leviter tantū, & vix medicinam inspexisse dicatur: sed progrediendum & ostendendum: quod omnes totius partes per methodum divisivā ppositæ sint, nulla supervacaneæ adjectæ, neq; necessaria prætermissa: quod illæ conjunctæ, quarū natura eadē aut similes, disiūctę diversæ & dissimiles: cur tot & non plures: cur hanc & non aliam habeant naturam: cur non alio modo distributæ: quomodo, quæ & à quibus inventæ, auctæ explicatæ, expolitæ: quem habeant usum: & utrum plures inveniri queant: etsi queant, quam utilitatē habituræ sint, & cujusmodi futuræ. Hæc & similia secundo loco à *Doctore* proponenda sunt: ex quibus discipuli cognoscent artis perfectionem, certitudinem, utilitatem. Hoc autem per methodum resolutivam fiat necesse est, cujus ut diximus

mus propria est artes invenire. Et sic habebunt discipuli cognitionem inventionis & distributionis artis totius, ejusque partium omnium. Neque hic quiescendum, sed ulterius tota ars constituenda, methodo compositiva: latiusque omnia proponenda, diligentius distribuenda, perfectius absolvenda. Nihilque prætermittendum, quod aliquid, ad amplitudinem artis conferre posse videatur. Quæ cum hactenus à nemini, aut tentata sint aut perfecta, necesse est medicus ipse qui *Doctoris* muneri fungitur ea præstet, ne quid discentibus desit, quod eos scientia arteque medendi augere possit.

Quando itaque hoc modo tota medicina tradita perceptaque est: ad explicationem authorum progrediendum erit ordine: ita ut illi qui fundamentum artis tradiderunt primo: deinde qui fundamentum ut amplificarunt ut illustrarunt: tertiò qui superstruxerunt: quarto qui aliqua ex ijs deduxerunt, explicentur: & quidem ita, ut mens authoris penitus cognoscatur. Oportet itaque consilium hic sequamur Cardani, qui in admirabili illa sua *Dialectica* pulcherrimā perfectamque proficendi rationem demonstrat, dum docet: simplicem alicujus authoris & universalē sensū primo exponēdū esse: deinde singulas dictiōes distinguēdas, tū maxime obscuriores, ad eumq; sensū ppandum,

dum, in quo ab authore possitæ sint ne nugas agere professores videantur. Post quęrendam rationem dicti: qua inventa, dividēdum, componendum, amplificandum, sæpè excipiendum, rarò dubitandum: per causarum quatuor genera examinandum applicāda quæ ad id pertinent, ut quæ ex illo deduci possunt: contraria contrarijs comparanda aut eadem: aliorum opiniones adversarias confutandas: demum ad opus traducendū totum: ac ultimo per viam Epilogi colligenda. Ex quib. satis intelligitur, quo ordine quicque sit proponendum in docendo: neq; aliud mea quidem opinione huc desiderari poterit: cum hæc sufficiant ad autoris mentem explicandam, ejusque opinionem defendendam. Ad disputandi ergo rationem properandum, quæ duas ob causas instituit: primo ꝓpter exercitationē, deinde ꝓpter investigationē cō ꝓbationē q; veritatis Exercitationē duplicē esse nō ignoratis, unā ꝓpter Logicā, alterā ꝓpter artē, q̄ qs addiscit. Cum a. instrumēta antè cognita esse debeāt earū artiū, quare instrumēta sunt, q̄ qs aliq; ex illis cognoscere con: f: ū valde laudabilis fuerit in medico doctore, & in discipulo medicinæ, illis disputationis exercitatio, q̄ ꝓpter logicā instituit: cū hāc pnovisse oporteat, quod logica medicinæ, atq; adeo toti⁹ philosophiæ instrumētū sit. Illa verò disputationis exercitatio, q̄ ꝓpter medicinæ, ejusq; theorematū cognitionē instituit, in discipulo qdē laudanda,

in Doctore verò reprehẽsione digna est: cũ illi dubitare liceat: velq̃ nodũ plenè theoremata intelligat: ut q̃ vel certitudine dubitet: vel alti' amico cognita inprimat: huic verò nihil tale, cũ ipsũ animo omnia artis theoremata perfectè cõprehendisse oporteat. Restat itaq; doctori illa disputatio q̃ ꝓpter inq̃sitionẽ veritatis institui t̃ q̃ grave esse decet: & ab omnib' nugis alienã: ne videat̃, aut veritatẽ contẽnere: aut cũ nugis velle comiscere, q̃ & pniti osũ & turpe fuerit. Professor itaq; illis argumẽtis tantũ utat̃, q̃ certa ratione demostrari posśũt, raro ad verisimilia divertens: Sophistica aut Rhetorica nũq̃ usurpet: studiosus verò quibuslibet uti poterit: cũ huic certa illa firmaq; nõdũ in ꝓmptu sint: & hac ratione verũ à falso dignoscere addiscat: copiãq; variarũ ꝓpositionũ acq̃rat. Vterq; una eadẽq; methodo utat̃ in cognitione terminorũ ꝓpositẽ quæstionis: ita ut primò propositum in duas partes distribuat̃ in subjectũ videlicet & attributũ: utriusq; antecedẽtia, cõsequẽtia, repugnãtia, causæ, effect' natura accidentia inquirat̃: utiusq; cũ alteri' causa cũ causa, effect' cũ effectu, natura cũ natura, causa cũ effectu, natura cũ causa & cætera inter se conferant̃: ex ijsq; & similib' argumẽta deducãt̃: utẽtes Analyticis Topicisq; Aristotelis: ut alphabetaria cabalistarũ revolutione, q̃ infinitã ꝓpemodũ copiã variarũ ꝓpositionũ suppeditat: neq; unq̃ admittit, ut q̃s indisputãdo argumẽtis destituat̃; aut in ingrẽdo à veritate aber-

tetauc id q̃, ꝑpositũ ẽ, ex memoria excidat.

In cõsultationib⁹ quoq;, q̃ vel ꝟbo ut scripto fiunt, necesse ẽ medic⁹ obseruet illa, q̃ in docendo & disputando obseruare debere diximus: cũ omnia optimo ordine sint ꝑponendæ argumẽtisq; suã opionẽ confirmare, aduersariã refellere deceat: sæpeq; authoritates aduocãdę sint, q̃ postea explicãdę, amplificãdæ, refellendæ, cõstringendæ, comprobandę, à quib⁹ excipiendũ: exempla quoq; nõ ptermittant, quib⁹ res clarior euadat, q̃ q̃d agẽdũ aut ꝑtermittendũ, q̃dq; futurũ sit ostendant. Tria a. cũ primis cõsideret, Naturam ægroti, morbũ & curationẽ. Natura n. ægri quãdoq; difficulter cognoscit erroresq; multi in ea inuestigãda se offerũt, quib⁹ discussis, sedulo pitoq; naturæ contẽplatori ꝟitas sese cõspiciẽdã offert. Cõsuetudo ęgri vict⁹q; ratio quoq; cognoscẽda: hęc n. morbi naturã indicare possunt, ut morb⁹ ipse rationẽ vict⁹ & consuetudinẽ. Nam quemadmodũ Paracelsus noster docet, legumina caules, radices, frument: excrementum habent in se viscosum: Lacticinia, carnes, pisces, bolare: ex quibus tartarus duplex in homine generatur, bolaris & viscosus, materia morborum. Quin ergo nunc cognomerim quibus alimentis quis usus sit, facilè morbum quoque cognoscet: aut qui morbum cognouerit, alimenta non ignorabit. Quod hic dico maximum est, & huc usq; occultum, à nobis tamen suo tempore

pore revelandum ijs, quos naturæ studiosos esse intellexerimus. Sub his enim præteritorum, absque ulla interrogatione cognitio, & futurorum prædictio, dicetur vera ordinatio, morbiq; occultissimi natura contemplatio latet. Ex cognitione quoq; Medic⁹ cognoscet symptomata morbi, dolorem ejusq; qualitatem, utrum punctorius gravans, elevans, extendens, contrahens, continuus, intermittens, transfigens, fixus, discurrens, calorem locum doloris, originem mutationes. Quæ omnia si fuerint in consultatione à Medico explicata, non tantùm ægro proderit, sed etiam omnes artis studiosos, in sui admirationem concitabit: neque quicquam desiderabitur, præter medicamentorum præscriptionem, quæ ex natura morbi petenda est. Ex quo enim elemento morbus, ex eodem quoque curatio. Quib. omnib. ritè hoc modo peractis, & medicus suam dignitatem retinebit, & discipuli aliquid discent, quo & ipsi post mederi queant.

FINIS.